

Distin-
ctio nul-
la est a-
pud Deū
in se cre-
dentiam
& inuo-
cātionem.

Mora
nulla tra-
henda in
Dei obli-
quijs pe-
ragēdis.

ad Ro. 10. Non debemus prohibere eos qui in nomine dñi virtutes operantur. Estimare certè oportet, tales fidè in illum habere: Deoq; huiusmodi secreta committenda sunt, & pro omnibus gratiæ agēdæ. Appropinquabat autè dies terræ migrationis eius ex hoc mundo ad patrem. Decreuit igitur dñs ire Hierusalē, nec voluit moram aliquam in aliquo loco facere: vt consueuerat prædicando, & miracula edendo in via turba comitante quam plurima facere. Et misitante conspectum suum nuntios ad præparandum quæ necessaria erant in via, ne moram in aliquo loco traheret. Cum enim aliquod obsequium Deo in aliquo loco impendendum sit, non debemus immorari in via si illud opus sit perquæ necessarium. Velut si ad componendam pacem inter aliquos viros illustres vel populos eundem sit, nullam in via debemus trahere moram, ne forte dum aliquibus minoribus bonis immoramur, tempus prætereat componendi illam pacem, quod opus maioris ponderis & momenti est. Dominus igitur cum iam proximus esset celebrationi pacis sua passione & morte componendæ inter nos & Deum nostrum, sic voluit percurrere viam, vt meritò illud sit à propheta prædictum, Exultauit vt gigas ad currendam viam, à summo cælo egressio eius. Ideo nuntios ante faciē mittit suam, vt nullum sibi possit in itinere obstare impedimentum. Samaritani hoc à nuntijs intelligentes, & quod nollet apud illos vel vnum diem per-

manere, recipere illum noluerunt tantquam ab ipso despecti, cum dominus ob aliam (quam dicimus) occultam rationem iter sine mora arriperet. Ignorantes causam errauerunt cum cæteris, de quibus scriptum est, In propria venit: & sui eum non receperunt. Iacobus autem & Ioannes siue ipsi fortè essent nuntij ante faciē domini missi, vel non, hanc ingratitude cernentes, voluerunt illos igni tradere, & in nomine domini ultionem, quam per se sumere non poterant, exercere. Non sanè nouerant domini mansuetudinē, qui properabat in Hierusalem despiciendus à principibus sacerdotum, scribis, & pharisæis. Non enim debemus sic zelare honorem Dei, vt vindictam à peccatoribus sumamus: sed potius pœnitentiā desideremus, vt conuertantur, & uiuant. Propterea dominus increpauit illos dicens, *Nescitis cuius spiritus estis.* Hoc dixit vel eis in memoriam reducens cuius essent discipuli, id est, non recordamini cuius estis discipuli, vel fortè ignorantiam obiurgans, quod vsq; tunc ignorarent domini spiritum, qui non ad destruendum, sed ad ædificandum, & animas saluandas, non perdendas venerat. Vtrumque videtur habere litera sensum. Nos verò edocemur non vindictā desiderare ab ijs qui non conuertuntur, immo potius illis compati, & pro ipsis preces fundere, & aliò diuertere, vbi verbum salubrius & auidius recipiatur. Venerunt igitur in aliud castellū, in quo hospitati sunt, & rece-

Vindicta
non ex-
optanda.

recepunt eos. Hoc existimo permisit
 se dñm, quoniam futurū erat vt apostoli
 per mundū dispersi in aliquo loco non
 susciperentur, in alio verò benigne hos-
 pitarerentur. Hoc contigit beato aposto-
 lo Paulo, & Barnabæ in Antiochia Pisi-
 diæ: Act. 13. vbi inolentib⁹ Iudæis fidē reci-
 pere cōstanter dixerunt, Vobis oportebat
 primum loqui verbū Dei, sed quoniam
 repellitis illud, & indignos vōs iudi-
 catis æternæ vitæ, ecce conuertimur
 ad gentes. Sic enim præcepit nobis dō-
 minus, Posuite in lucem gentibus, vt sis
 in salutem vsq; ad extremum terræ. Sa-
 maritani noluerunt recipere hospicio
 dominum, in alio vero castello suscipi-
 tur. Secreta sunt Dei, quæ nobis vene-
 randa, non excutienda traduntur. Beati
 qui suscipiunt, infelices qui expellunt.
 Prædicator non debet perturbari cum
 in aliquo loco, siue ab aliquibus homi-
 nibus sermo eius non suscipitur, sed vi-
 dens se expelli in alium transeat locum,
 vbi Dei verbum benignius suscipiatur
 & proficiat gratia domini nostri Iesu
 Christi, cui cum patre, & spiritu sancto
 est honor, gloria, & imperium per om-
 nia secula seculorum. Amen.

¶ Tractatus. 120. in euangelium beati
 Lucae ex cap. nono.

Factum est autem ambulanti-
 bus illis in
 via, dixit quidam ad illum, Sequar te
 quocumque ieris. Dixit illi Iesus, Vulpes fo-
 veas habent, & volucres cæli nidos, filius au-
 tem hominis non habet vbi caput suum re-
 clinet. Ait autem ad alterum, Sequere me.

Ille autem dixit, Domine permittite mihi pri-
 mum ire, & sepelire patrem meum. Dixit
 ei Iesus, Sine vt mortui sepeliant mortuos
 suos, tu autem vade, & annuntia regnum
 Dei. Et ait alter, Sequar te domine, sed per-
 mitte mihi primum renuntiare is qui domi-
 sunt. Ait ad illum Iesus, Nemo mittens
 manum suam ad aratrum, & aspiciens re-
 trorsus, est regno Dei. Tres præsens le-
 ctio homines secuturos Christum pro-
 ponit. Duo, primus videlicet & tertius se
 offerunt, alius vocatur: diuersas porro
 nobis ostendunt volentium Christo ad-
 hære voluntates. Primus aliquid vide-
 tur à Christo dño temporale expectare.
 Secundus qui vocatur, carnali parentū af-
 fectu tenetur. Tertius rebus temporalibus
 impeditur. Proculdubio hodie hæres
 hominum conditiones in ecclesia Chri-
 sti reperiuntur. Nec desunt qui religionē
 ingrediatur, maximè fœminæ nobiles,
 vt saltem (quia non habent vnde æqua-
 li sibi viro matrimonio copulentur) ho-
 nestè alantur. His, & similibus omnibus
 qui ob necessaria alimenta Christum se-
 quantur, dicitur, Vulpes foueas habet,
 & volucres cæli nidos, filius autē homi-
 nis nō habet vbi caput suū reclinet. Tā-
 tam amplexus est dominus, spontaneā
 paupertate, vt nihil vellet possidere pau-
 perior vulpibus & amb⁹ factus, qui om-
 nium est dñs & creator, vt nos (prout
 dicit beatus Paulus) sua inopia ditare-
 mur. Non enim vt necessaria nobis nō
 desint debemus Christo dño adherere:
 sed vt illi⁹ paupertatis & humilitatis in
 hoc seculo sim⁹ participes, et in futuro illi
 coniu-

Monia-
 les plerū-
 q; nobi-
 les qua-
 re reli-
 gionem
 ample-
 ctantur.

Christi
pauper-
tas.

Honores
& diui-
tiaz Deo
inferuic-
ti nō ex-
pectadg.

cōiungamur in gloria. Ideo dominus huic se volenti sequi, respondit, se nihil temporale habere, immo nec domum, nec nidum, nec propriam foueam, quo se posset & suos hospitio recipere. Non dixit nobis sacer euangelista vtrum hac pauperrima conditione adiecta secutus sit Christum dominum, an forte recesserit nolens tantam ferre indigentiam. Beati tamen Athanasius & Cyrillus illum à domino reiectam affirmant, attendentes domini responsum, quo videtur illum sugillare de ambitione, & dignitate discipulatus, existimantem inde honores & diuitias sibi posse comparare. Maxime rationi consentaneū est, qui domino cœli & terræ vult in seruire, nihil ab eo in hoc seculo expectare præter ipsum dominum. Legitur enim dñs apparuisse beato Thomæ Aquinatis doctori sapientissimo, & benedictissimo, cumq; ab illo quæsisset quid à se vellet, eo quod de se optimè scripsisset, respondit vir sanctus, Nihil domine nisi te ipsum. Hac pura intentione quisquis sequitur Christum dominum, multa recipit spiritalia bona, quorum minimum omnibus mundi diuitijs & delictijs præstantius est. Itaq; consideremus diuinam ordinationem, & profunditatem iudiciorum Dei. Hic se ingerit & non admittitur, alius tacet & vocatur. Sequitur enim, Ait autem ad alterum, sequere me. Et hic vocatus excusatione opponit dicens, *Permite me domine primum sepelire patrem meum.* Vel quod patrem obiisse illi relatū est tunc, vel quod

senex esset pater, & indigeret opera huius filij. Dominus verò respondit, *Sicut ut mortui sepeliant mortuos suos.* Non dubium est hunc iuuenē si pater obierat, à funeris sepultura releuari, ne fortè si domum rediret, aliquod ei obstaculum reuertendi ad dominum posset à cognatis opponi. Si verò necessarijs indigebat pater, & superstes erat, proculdubio alij illi filij, siue filia erat, à quibus posset subleuari. Ideo dñs illum à patris inopia liberū reddit. **Quemadmodum** & qui Christum dñm sequuntur in religionibus approbatis, non possunt exire monasteriū, quando pater vel mater senex & pauper habet alios filios, qui eius curam gerere, & necessaria subministrare tenentur. Præcipitur huic annūtiare regnum Dei, vt pietatem, qua Deū colere tenemur, præponamus parentū necessitati, dummodo alijs per alios possint inopiam suam subleuare. Quam nociua sit viris spiritalibus parentū & cognatorum conuersatio, ex hac edocemur sententia. Non enim desunt pericula, & laquei occulti, quibus aliquādo ceciderunt aliqui viri & foemina ex secularis domus conuersatione. Tertius non vocatus se ingerit dicens. Sequar te dñe, sed permitte mihi primum renūtiare ijs qui domi sunt. Hæc litera legitur diuersis modis. In quibusdam enim codicibus habetur, quæ domi sunt, in alijs, qui domi sunt. Vtrunq; tamen ad eundem sensum reducitur. Siue enim vellet cōponere res suas & reuerti, siue ijs qui domi erant, parentibus & cognatis valedicere,

Quando
pietas er-
ga Deū
lit præte-
rea par-
entū ne-
cessitati.

vbiq;

vbiq; vitium erat, & frigida mens sequen-
 di dñm. Vnde accepit responsum, Ne-
 mo mittens manum suam ad aratrum, &
 respiciens retro, aptus est regno Dei. Reg-
 num Dei qui possessor est, siue qui tan-
 quam domini discipulus predicaturus
 est, totum se tradere ei debet. Nam quæ
 admodum qui arat agricola si retro as-
 piciat, recalcitrare facit boues, & terrã
 aliã profcindit aratrum contra arantis
 intentionem: sic qui vult Deo famula-
 ri, non debet retro aspicere, ne in statuã
 insensibilem cum vxore Loth conuer-
 tatur. Nam qui iterum sanguinis neces-
 situdinem, siue honoris, aut diuitiarum
 copiam, quæ spreuit, respicit, & ad ea
 conuertitur, non est aptus regno Dei.
 Vaccæ profectò illæ quæ vitulos suos la-
 etabant, vt legitur. 1. Reg. 6. inposita
 plaustro arca foederis à Philistæis, vt il-
 lam in terram Iuda portarent, ibant (di-
 cit scriptura) in directum pergentes, &
 mugientes, non declinabant ad dexte-
 ram, nec sinistram. Eodem modo viri
 spirituales qui domini arcam portant,
 debent recto itinere progredi, & non ad
 vnã, vel alteram partem declinare. Et
 quamuis habeant parentes, vel cogna-
 tos, & caro ingemat desiderans ijs qui
 domi sunt, renũciare, nihilominus in
 via Dei progredendum est, quousque
 iter huius miseræ vitæ ad suam perue-
 niat metam, gratia domini nostri Iesu
 Christi, cui cum patre & spiritu sancto
 est honor, gloria, & imperium
 per omnia secula seculorũ.

Amen.

¶ Tractatus. CXXI. in euangelium beati
 Lucæ. ex cap. decimo. **¶**
¶ Post hæc autem designauit dominus &
 alios septuaginta duos & misit illos bi-
 nos ante faciem suam, in omni ciuitate &
 locum, quò erat ipse venturus: Et dicebat illis,
 Nescitis quidè mulla, operari autè pauci,
 Rogate ergo dominũ, messis vt mittat, opera-
 rios in messe suam. Ita, ecce ego mitto vos si-
 cut agnos, inter lupos. Nolite portare saccu-
 lũ, neque perã, neque calceamenta, & quicquid
 per viam salutaueritis. In quacunque domo
 intraueritis, primum dicite, Pax huic domui.
 Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super
 illũ pax vestra, sin autè, ad vos reuertetur. In
 eadè autem domo manete edentes & bibetes
 quæ apud illos sunt: dignus est enim opera-
 rius mercede sua. Nolite transire de domo in
 domũ. Et in quacunque ciuitatem intraueri-
 tis, & susceperint vos, manducate, quæ appo-
 nuntur vobis, & curate infirmos, qui in illa
 sunt, & dicite illis, Appropinquauit vobis
 regnum Dei. Postquam per duos mūdus
 perditus est pura Adam & Heuam, duo
 semper ad reparatiõem mittuntur. Duo
 mittuntur ad Pharaonem, Moyses &
 Aaron frater eius. Exodi. 4. quoniã Moy-
 ses se impeditioris dicebat linguæ esse.
 Vtinam, sicut illi dixit dominus, ego
 ero in ore tuo: in ore nostro verba sua
 poneret. Exploratores deinde promissio-
 nis terræ duo mittuntur. Num. 13. qui ra-
 cem pã vite in palo portauerunt. Nũc
 autè hos septuaginta duos discipulos,
 quos elegit, binos ante faciem suam misit.
 Est etiam in nobis duplex error, intelle-
 ctus defectus, & deprauatio voluntatis:

Duo que
 re mitte-
 tur.

anima

Qui chri-
 stian fe-
 quitur
 nõ retro
 spicere
 debet.

Quid
 illi qualib
 in
 in
 in
 in

Contra
 in
 in
 in

animæ peccata, & corporis. Anima superbit, ambit, cupit: caro verò concupiscit illecebras, pane & vino saturari. Illis sic destinatis ait, Mosis quidem multa, quoniam plurima est turba hominum, operarij uere paucis. Etenim paucis sunt qui opus desiderant operandi, multi autem qui manducandi. Hoc innuebat beatus apostolus Paulus dicens discipulo suo Timotheo. 1. c. 3. Fidelis sermo, si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Desiderare opus salutis proximorum, perfectio est, concupiscere redditus & honores, perniciosum. Vt mittantur operarij dñs discipulos rogare precipit: quod nunc etiam temporibus nostris orandum est. Multi quidē sunt qui redditibus Ecclesie aluntur, pauci verò operarij, & qui solliciti sint salutis proximorum. Ceterum cū inter non credentes Christo mitterentur, ait, *Ita, ecce ego mitto vos:* (hoc est ne terreamini ab aduersarijs, scitote quoniam ego mitto vos) *sicut agnos inter lupos.* Hoc solus Deus efficere potest, ut lupi ab agnis deuorentur, cum potius natura ipsa constet agnos a lupis deuorari. Cum lupis, diabolis scilicet prælium ineundum est. Non enim (inquit beatus apostolus) est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Quorum verborum operæ pretium est intellectum tenere: quoniã & si nobis bellum est aduersus dæmonem, & illi aduersus nos, non nobiscū

luctatur nudus, sed uellicus, & cum nostra supellectili nobiscum tanquam armatus præliatur. Bellum itaq; gerit cū uxore, filijs, facultatibus, familiaribus, & omnibus quæ in domo sunt. Inuenit te diuitem, & facit auarum, vel cupidum facultatum augendarum. Inuenit te filios habentem, aduersum te mouet amorem inordinatum, & ut diuitem filium relinquant multa peccata committis. Quid enim aliud fecit beato Iob illum aggressus & cum eo pugnaturus? In ouibus, & bobus, & asinis, & camelis, & filijs percussit, & tandem cum uxore exercit crudele bellum. Domitius igitur mittens hos septuaginta duos nudos uult pugnare cum mundo dicens, Nolite portare sacculum, neq; peram, neq; calceamenta: & neminem per uiam salutaueris (eo modo intellige, quo mundani & huius seculi homines salutare consueuerunt: qui cū uerba salutis promunt, nihil tam longe est à corde eorū, quam salus illorum, quos salutant) sed modo euangelico salutare, hoc est desiderare salutem proximorum. Vel igitur uult ne multū temporis consumant in salutationibus secularibus, ne dum in hoc, & eiusmodi uerbis tempus consumitur, euangelica prædicatio retardetur. Vel salutationem eodem modo prohibet quemadmodum & peram, & sacculum, ut nulli uerba adulatoria proferant tanquā hoc adminiculo indigeant ad propitios in suis necessitatibus habēdos homines. Prædicator enim Dei in solo Deo debet ponere omnem curam

suam,

Desidera
re bonū
est, concu-
piscere
uero ma-
lum.

Diabolus
nostris
se induit
armis ad-
uersus
nos præ-
liaturus.

Indo
bi
nisi
nisi
nisi
nisi
nisi

Christi
discipuli
contra mū-
dum nu-
di pug-
nant.

Concio-
natoris
munus.

Pax in
primis
nūciāda.

suam, & illi soli confidere, qui non derelinquit euangelicos operarios suos. Formam exprimit deinde sermonis dicens, Primum dicite, *pax huic domui*. Pax utriusque reconciliationis cum Deo, pax interna inter animam & corpus, pax externa cū vicinis & proximis. Ipse enim Christus dominus est pax nostra, qui fecit utraq; vnum, ad Ephe. 2. Prædicatores maximè decet pacem auditoribus nuntiare, & non verba dirigere aduersus aliquem singularem, neq; in fauorem alicuius, sed de salute animarū habere sermonem, & contra peccata clamare. *Si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra: sin autem, ad vos reuertetur.* Si digni sunt qui pacis filium expectent (tunc enim ibi est pacis filius cum desiderant salutem suam, & Deo approximare, cæterum docentem non habent) requiescet super illos reconciliatio, & mundi saluator, quem illis nuntiatis. Si vero hi fuerint reprobi & maledicti nihil expectantes futuræ vitæ beatæ, salutatio vestra, & desiderium illis regnum Dei annuntiandi ad vos reuertetur. Accumulabitis scilicet meritum vestrum, nihil de labore vestro peribit, nihil de merito vestro minuetur cū illis pacem & regnum Dei nuntiaueritis, et si illi non conuertantur. Maxima consolatio hæc est laborantibus in euangelio domini. *In eadem domo manete, edentes & bibetes quæ apud illos sunt: dignus est enim operarius mercede sua.* Domus quæ salutem desiderat non est cito relinquenda donec perfecti° instruat. Dum enim

prædicator domum, vel locum, in quo sentit verbū Dei fructificare, citò mutat, nouellas plantationes periculo frigoris, & æstus cōcupiscentiæ exponit. Nec op° est cibos alibi querere, sed quæ sponte siue vilia, siue meliora apponentur ab hospite fercula sumite. Hic dominus manifestat deberi temporalia ministrantibus spiritualia. De quo beat° apostolus Paulus mentionem facit. I. Cor. 9. dicens, Nescitis quod ij, qui in sacrario operantur, quæ sunt de sacrario edūt, & qui altario seruiunt, cum altario participant? Ita & dñs, ordinauit ijs, qui euangelium annuntiant, de euangelio viuere. Nolite itaq; transire de domo in domum: quippe iniuria fiet primo recipienti si eius domus despiciatur. Euangelicus prædicator eodem modo fauere debet pauperibus, quo & diuitibus, neq; in illum acceptio cadat personarum. Egit dominus de domo priuata, nunc de ciuitatibus agit, *Inquam cur, quæ ciuitatem intraueritis, & receperint vos, manducate quæ apponuntur vobis.* Iterū vult non exquirere cibos, sed planè quæ apponentur fercula vilia, vel opulenta sumere, & curate infirmos qui in illa sunt. Charitatis officium est mederi ægrotis qui potest. *Et dicite illis, Appropinquauit in vos regnum Dei.* Hoc est, in ianuis est salus vestra, saluator mundi iam aduenit, vt credentes in eum saluentur gratia eiusdem, qui cum patre, & spiritu sancto viuunt & regnant per omnia secula seculorum.

Amen.

¶ Tracta.

Spiritua
lia admi-
nistranti-
bus debē-
tur tēpo-
ralia.

¶ *Tractatus. 122. in euangelium beati
Luca ex cap. decimo.*

IN quamcunque autem ciuitatem intra-
ueritis, & non susceperint vos, exeuntes in
plateis eius dicite, Etiam puluerem qui ad-
hesit nobis de ciuitate uestra, extergimus in
vos, tamen hoc scitote quia appropinquauit
in uos regnum Dei. Dico uobis quia Sodo-
mis in die illa remissius erit, quam illi ciui-
tati. Vt tibi Chorozaïm, & tibi Bethsaida:
quia si in Tyro & Sidone facta fuissent
virtutes quae factae sunt in uobis, olim in ci-
licio & cinere sedentes poeniterent. Verum-
tamen Tyro & Sidoni remissius erit in iu-
dicio, quam uobis. Et tu Capharnaïm usque
ad caelum exaltata, usque ad infernum de-
mergeris. Qui uos audit, me audit: & qui
uos spernit, me spernit. Qui autem me sper-
nit, spernit eum qui misit me. Dura, sed
merita praecipitur proferri sententia in
ciuitates non recipientes domini uerbum
per discipulos nuntiarum. Nempe ut
nec puluerem illarum uelit dominus
adhærere ipsis praedicatoribus, sed ex-
tergi in testimonium illis. Irritatus leo
puluerem uingibus in altum iactat, &
taurus. Signum magnae irae Dei est dum
pulis excutiendus praecipitur. Nihil-
ominus tamen ne ignorationem pos-
sent unquam in excusationem suae dam-
nationis adducere, praecipitur illis an-
nuntiandum regnum aduenisse Dei,
nec unquam expectandum alium ad-
uenturam Mesiam, nisi eundem do-
minum. Tremenda sunt uerba Dei, tre-
mendum iudicium eius. Horrendum est
(inquit beatus apostolus Paulus ad Hebr.

10.) incidere in manus Dei uiuentis. Et
ad Ro. 2. de impoenitentibus ait, Ignor-
as quia benignitas Dei ad poenitentiam
te adducit. Secundum autem duritiam
tuam, & impoenitens cor, thesaurizas
tibi iram in die irae & reuelationis iusti-
iudicij Dei, qui reddet unicuique secun-
dum opera eius. Non enim nos necessa-
rij sumus Deo, sed nobis ipse Deus tam
necessarius est, ut si recedat à nobis, cum
nos recedimus ab ipso per peccatum,
damnationem incurramus eternam. Quod
autem additur, Sodomis in die illa remissi-
us erit, quam illi ciuitati, ostendit peccato-
rum in aequalitatem, unumque alio esse
grauius: similiter autem & poenam
inferni non omnibus dānatis esse aequa-
lem. Si Sodomis remissius erit, grauius
igitur illa ciuitas plectetur. Non habue-
runt Sodomitae praedicatores, non ha-
buerunt discipulos domini, non illis fuit
annuntiatum regnum caelorum: tan-
tummodo sanctum Loth habuerunt
habitorem uirum iustum. Caeterum
legem habuerunt naturae, & dictamen
naturale intus sibi praedicentem illa pec-
cata nec bruta animalia exercere. Brutis
enim naturale est masculos foeminis com-
misceri, non autem modo nefando con-
iungi. Ciuitates uero quae praedicationem
domini, uel eius discipulorum audierunt
simul cum lumine naturali, oportebat
fidem adhibere tantae doctrinae, tantisque
miraculis & sanitatibus, quae in nomi-
ne domini quotidie per manus discipu-
lorum fiebant. Ideoque immaniora me-
ruere supplicia resistentes uerbo Dei &

Ut sunt
peccata
inæqua-
lia, sic est
etiā poe-
na infer-
ni inæ-
qualis,

Tremen-
dum Dei
iudicium.

mira-

miraculis, quæ Sodomitæ non habuerunt. Quod manifestè in sequentibus dominus exponit, dicens illis tribus ciuitatibus, quæ sitæ sunt ad littus maris Galilææ, *Vae tibi Chorozaim & tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone* (ciuitates hæ gentium sunt vicinæ confinibus Iudeorum) *facta fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedentes pœniterent. Veruntamen Tyro & Sidoni remissius erit in iudicio, quàm vobis.* Dixerat superius de ciuitate respiciente verbum domini in illa die remissius fore Sodomis. Illam diem pro die iudicij exposuimus. Nunc autè dominus quod superius illam diem appellauit, nunc pro die iudicij explanat. Illa dicitur dies quonia in vltima seculi huius dies est. Non amplius sol velocissimo cursu mouebitur vt diem illuminet, & noctem quæ vmbra terræ est, faciat ad quietem hominum. Omnia terrestria igne conflagrationis soluenda sunt, secundùm beatum Petrum epist. 2. c. 3. Adueniet autem dies domini sicut fur, in quo cœli magno impetu transient, elementa vero calore soluentur: terra autem, & omnia quæ in ipsa sunt opera exurentur. Erit tunc secundum Isa. c. 30. lux lunæ sicut lux solis, & lux solis erit septupliciter sicut lux septem dierum. Hinc colligunt doctores non pauci, post hominis peccatû solem non splendescere prout in initio septem dierum quando dominus die quarta solem creauit & lunam: post iudicium autem beatis in gloria collocatis, damnatis in tenebris inferni

perpetuò manentibus solem iterum resursurum septupliciter. Sed hæc nouit dominus: quod verò propheta ait verissimum est. Capite etiam. 60. idem Isaïas ait, Non occidet vltra sol tuus, & luna tua non minuetur. Et Abachuch. 5. sol & luna steterunt in habitaculo suo. In die ergo illa vltima seculi remissius iudicabitur & punietur Tyrus & Sidon; vbi nullæ virtutes factæ fuerunt, nec prædicator regnum Dei nuntiavit, quam Chorozaim & Bethsaide, vbi dominus cum prædicauit, cum multa miracula fecit. Capharnaum vsq; ad cœlum exaltatam dicit, quonia in illa ciuitate præ omnibus Galilææ versat⁹ est. Vsq; ad infernum demergeris. Ideo illi hoc nuntiat, quonia non est conuersa omnino, licet aliqui ex ea conuersi sint, vt beata Maria Magdalena, quod superius dictum est: cum de eius conuersione differeret beatus euangelista. Matthæus etiam ibi exercebat pelonei quâdo à domino vocatus omnibus spiritibus illum secutus est. Ne autem quis existimet in illas tantum ciuitates hæc fuisse promulgatam sententiam, quonia domino prædicante, & miracula operante non sint conuersæ, eandem poenâ apponit spernentibus discipulos suos in nomine eius euangelizantes, & miracula facientes. *Qui vos audit (inquit) me audit, & qui vos spernit me spernit: qui autem me spernit, spernit eum qui misit me, Deum patrem scilicet. Ecce quanta cum reuerentia recipiendi sunt viri religiosi, & cæteri prædicatores verbi Dei, quâtoque*

Conciatores magna veneratione recipiendi.

cum

Vltimi iudicij dies quæ futurus.

cum tremore verbum Dei audiendum est, & corde obseruandum, cum qui audit eos audiat Christum: & qui spernit illos dominum, & æternum patrem spernat. Apud illas verò ciuitates in quibus verbum Dei magis abundat, debent etiam maiora virtutum signe splendescere, ne à domino cum Capharnaum vituperetur, sed cum maiora bona operantibus laudentur gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 123. in euangelium beati Luca ex cap. decimo.

Reuersi sunt autem septuaginta duo cum gaudio dicentes, Domine etiam demonia subijciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis, Vid. bam Sathanam sicut fulgur de celo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Veruntamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subijciuntur: gaudete autem quòd nomina vestra scripta sunt in cælis. Lætabantur discipuli videntes nominis domini virtutem, quo inuocato dæmones fugabantur è corporibus obsessis: non tamen spiritualiter lætabantur, sed per hanc mirabilem virtutem magistrum suum temporalem suspicabantur magnam acquirituram gloriam, & seculi potentiam, cuius ipsi etiam se arbitrabantur futuros participes. Mos huius seculi est, vt famuli, sanguine etiam coniuncti viris spirituali-

bus per virtutem illorum augmentum se sperent suscepturos bonorum terrenorum. Ad reprimendam igitur hanc maligni hostis tentationem dominus discipulis respondit, *Videbam Sathanam sicut fulgur de celo cadentem.* Hinc primum seuerum fatetur Deum: non enim vidit Sathanam, qui tot antè seculis ceciderat de celo, homo ex tempore natus, sed vidit illum cum damnatus cecidit in infernum, cum semper fuerit Deus. Mirum in modum abominatur dominus superbiam, cum nec puncto quidem permiserit discipulos gloriari in miraculorum editione tanquam si hoc irreparabile esset malum superbire. Cæterum de ijs superbire, quæ homo recepit à Deo, maius peccatum est, maiorque superbia, quàm cum gloriatur de pulchritudine corporis, vel claritate sanguinis, & his similibus. Cum autem superbia tangit spiritum, & quis de receptis à domino virtutibus gloriatur: & vt temporaliter ascendat, & bonis abundet terrenis, de ipsis receptis spiritualibus bonis scalam conficit, nimis abominabilis est coram Deo. Ideò hostales dominus Sathanæ casui similes esse affirmat dicens, *Videbam Sathanam ob huiusmodi superbiam, cum per recepta bona spiritualia voluit ascendere super Aquilonem, & exaltare solium suum, & similis esse altissimo, sicut fulgur de celo cadentem.* Fulgur gignitur ex exhalationibus superius ascendentibus, putridis & corruptis, quæ dum ignem celestem attingunt, accenduntur, & fra-

Deum verum se esse fatetur Christus

Abominatur deus superbiam.

gore

Sathanę
è cælo
præcipi-
tatio.

gore quodam dum mediam regionem
aëris frigidissimam tangunt constipa-
tæ, breuissimè in terram descendunt:
Sic profectò Sathanas breuissimè des-
cendit de cælo sicut fulgur, cogitatio-
nibus superbissimis & putridis ascen-
dentibus coram Deo: & obnitiā frigi-
ditatem spiritus à Deo & eius amore
auerfus ignis pœnam secum portās ce-
cidit in terram, & in tartarum perpetuò
cruciandus. Quod dominus moraliter
ipsis discipulis voluit explanare dicens,
*Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra
serpentes & scorpiones, & super omnem vir-
tutem inimici, & nihil vobis nocebit. Verum
tamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus
vobis subiiciuntur: gaudete autem quod no-
mina vestra scripta sunt in cælis.* Perin-
de est atq; si diceret, hoc quod venenata
animalia calcatis, & immundos spiti-
tus subiicitis & expellitis, nō vobis, nec
vestra tribuatis virtuti: hanc etenim po-
testatem ego dedi vobis, non vos illam
vestris viribus acquisistis. Quapropter
non ob hoc debetis ex tolli, sed humilia-
ri cognoscentes fragiles esse per vos, po-
tentes autem per me. Quis vnquam de
aliena margarita eo quod sibi accom-
modata sit, vel de pretiosa veste aliena
gloriatu est? Sic vos de his potestatis
indumentis, & gemma potentia vobis
à me commodata non debetis gloriari.
Et licet hæc à vobis haberentur natia
virtute, etiam Deo à quo bona cuncta
procedunt, referenda essent. Profectò
quidē nec illo nec hoc modo quid glo-
riandum est neque gaudendum, cum

multi in illa die dicturi sint, Domine
nonne in nomine tuo prophetauimus,
dæmonia eiecimus, & virtutes multas
fecimus? Et respondebit dñs, Amen
dico vobis, nescio vnde sitis. In hoc igi-
tur tantum gaudendum est, in hoc ni-
mis lætandum, quia nomina vestra scri-
pta sunt in cælis. Hæc perpetuo perma-
nebit lætitia, hoc in secula perdurabit
gaudium, quod nemo tollet à vobis.
Cæterum edocemur à domino de ni-
hilo, quod pertransit & tempore discut-
rit, & labitur velut fluens è fonte aqua,
esse gaudendum quantumcunq; pot-
leat in enuntiando verbo Dei, quantam-
cunq; miraculorum habeat gratiam,
quantumcunq; literis & doctrinae cæ-
teris antecellat, in hoc solum gaudendū
quia nomen eius scriptum est in cælis,
quod præordinatus sit in vitam & fœ-
licitatem aternam. Quod quia in hac
vita sciri non potest, dicente beato apo-
stolo Paulo, Nihil mihi conscius sum,
sed non in hoc iustificatus sum. 1. Cor.
4. & Ecclesiastes. 9. sunt iusti atq; sapien-
tes & opera eorum in manu Dei: & ta-
men nescit homo vtrū amore, an odio
dignus sit: restat vt in nullo possim⁹ gau-
dere, nec securi & læti hanc miserā tran-
sire vitam. Si autem fortè aliquando
gloriaricontingat, qui gloriatur (inquit
beatus apostolus Paulus) in domino glo-
rietur: non enim qui seipsum cōmen-
dat ille probatus est, sed quem Deus cō-
mendat. Fœlices terque quaterq; beati
discipuli hi septuaginta duo, qui ab ore
domini audire meruerunt, Gaudete &
exul-

Verum
gaudiu.

De peri-
turis &
terrenis
non gau-
dedum.

In domi-
no solo
nobis
gloriam⁹
dum.

exultate quòd nomina vestra scripta sunt in cœlis, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, potestas, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 124. in euangelium beati Lucae ex cap. decimo.

In ipsa hora exultauit in spiritu sancto, & dixit, Confiteor tibi domine pater cœli & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Etiam pater quoniam sic placuit ante te. Omnia mihi tradita sunt à patre meo: & nemo scit quis sit filius, nisi pater, & quis sit pater, nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Et conuersus ad discipulos suos dixit, Beati oculi qui vident quæ vos videtis: dico enim vobis quòd multi prophetae & reges voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt. Exultare in spiritu sancto dominum, de saluandorum hominum felicitate lætari spiritualiter intelligendum est. Sic & mater eius semper virgo ait, Exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. Hæc domini exultatio ad inferiorem partem referenda est qua erat viator: vtrumque autem & qua parte exultauit, & de quo exultauit in spiritu sancto sequentia ostendunt. Et dixit, Confiteor tibi domine pater cœli & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Hæc scilicet quæ superius dicta sunt, Gaudete & exultate, quia nomina vestra scripta sunt in cœlis: cum discipuli essent simplices & pau-

peres scribi in cœlis in conspectu Dei, & in eius aeterna præordinatione, & mysteria cœlestia illis reuelata esse, & non inflatis mundi sapientibus, & sua prudentia elatis. De hoc laudat dominus cœlestem patrem & dominum vniuersæ creaturæ. Sed sciendum est non exultare dominum, neque confiteri confessione laudis patrem æternum eo quòd absconderit hæc à sapientibus & prudentibus, sed quoniam reuelavit ea paruulis. Itaque hic prudentia & sapientia non increpatur, sed tumor & superbia & arrogantia sapientum secularium, & secundum seculum prudentum. Si enim scientia reprobaretur & prudentia, dicendum erat, Et reuelasti ea ignorantibus, & inscis hominibus. Cum autem dicat, Et reuelasti ea paruulis: perspicue nobis innotescit quoniam non scientia neque prudentia reprehenditur, sed tumor & superbia mundanorum sapientium. Paruulis, hoc est humilibus. Hoc dicit profecto paruulos: sicut illud, Nisi efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnum cœlorum. Increpandi certe sunt superbi & arrogantes seculi. Hinc oritur despectus humilium, & detractio omnium proximorum, de quibus beatus Iacobus, c. 3. suæ epistolæ canonice ait, Quòd si zelum amarum habetis, hoc est inuidiam, & contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem. Non est enim hæc sapientia desursum descendens à patre luminum, sed terrena, & animalis, diabolica. Vbi enim zelus & contentio, ibi in-

Munda-
na tantum
sapientia
à Deo im-
probatur

Paruuli
id est hu-
miles.

stantia,

tantia, & omne opus prauum. Laudes igitur patri referebat secundum humanitatem dominus, quoniam humilibus reuelauit filium suum. Ita pater quoniam sic fuit placitum ante te, hoc est iustissimum & æquum & rationabilissimum. Quod enim placitum est ante Deum, iustissimè illi placet & sanctissimè: & quod illi displicet, iustissimè & sanctissimè illi displicet. *Omnia mihi tradita sunt à patre meo.* Duplicem habent hæc verba sensum. Primo modo omnia certè tradita sunt illi à patre quæ in terris sūt, boni & mali, & omnia quæ in cœlis, angeli, & quæ subtus terram, qui in limbo, qui in purgatorio, & qui in inferno, dæmones & damnati. Huic conuenit illa sententia beati Ioan. c. 13. Sciens quia omnia dedit ei pater in manus. Et illud, Ego si exaltat⁹ fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. Vnde post resurrectionē dixit, Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Ali⁹ sensus altior est de diuinitate & generatione æterna hæc verba accipiēdo. Omnia mihi tradita sunt à patre meo. Quomodo ergo dicitur omnia accepisse à patre? Vtiq; quoniam pater à se est, fili⁹ à patre. Si autē quis curiosius querat quomodo si pater in generatione æterna oīa dedit filio, sibi quicquā retinuit, intellectu opus est ad hoc. Quod meli⁹ similitudine quā alio modo a nri ingenij tenuitate capitur. Si fontē perennē attēdam⁹, à quo flumen spatiosum fluit, quāuis semper fluat flumen, nihilomin⁹ fons in se perennē manat. Vnde & beatus Augustin⁹ ait, Si soleſſet ab

æterno, splendor eius esset ab æterno. Vnde & beatus apostolus ad Heb. 1. ait de filio, Qui cū sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius. Cum etiā præceptor discipulū docet, omnia quæ nouit discipulo in memoriā per aures intronmittit, nihilominus totā scientia eadē manet in anima discipuli, quæ est in magistro, nec deo minuitur in magistro quod detur discipulo. Si hæc ita in humanis se habēt, multo magis in super benedictissima trinitate, cū pater omnia filio generādo tradat, apud se tota omnipotētia remanet. *Et ne moscit quis sit filius, nisi pater, & quis sit pater, nisi filius, & cui voluerit filius reuelare.* Certissimū est omnes spiritus beatorū & angelorū videre Deum. Angelicorū semper vident faciē patris mei qui in cœlis est, dicit dñs Matt. 18. Et beatus Ioan. in sua epist. 1. videbimus eum sicuti est. Et beatus apostolus Paulus. 1. Cor. 13. Tūc cognoscā sicut & cognitus sum. Nihilominus tamen nemo comprehendit Deum nisi se ipsum ipse Deus. Quem admodum si quis habet in manu pomū vel quid aliud quod sit minus ipsa manu, comprehenditur à manu: si autē sit manus, tenetur quidē, sed non comprehenditur à manu: eodem modo cū Deus sit infinitus videtur quidē à beatis, non tamen comprehenditur quoniam maior est non solū intellectu cuiuslibet beati, sed omnibus simul intellectibus beatorum. Conuersus tunc ad discipulos dñs ait, *Beati oculi qui vident quæ vos videtis:* hoc est in carne verbū. Multi reges & prophete voluerūt videre quæ videtis, & nō

Deus in-
compre-
hēibilis.

cc vide.

Christo à
patre om-
nia com-
muniā.

Alia ex-
positio.

viderunt, & hæc profunda de mysterio superbenedictissimæ trinitatis, quæ auditis, audire, & non audierunt. Propterea enim beati quoniam quæ tantopere concupierunt prophetæ, hoc est saluatorem videre, ipsi viderunt: & cum humilibus discipulis versatus est Dei filius. Cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 12. in euangelium beati Lucae ex cap. decimo.

Et ecce quidam legis peritus surrexit et transillum, & dicens: Magister, quid faciendovitam æternam possidebo? At ille dixit ad eum, In lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille respondens dixit: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota animatua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum sicut te ipsum. Dixitque illi, Rectè respondisti: hoc fac, & viues. Ille autem volens iustificare seipsum dixit ad Iesum, Et quis est meus proximus? Suspiciens autem Iesus dixit: Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho, & incidit in latrones, qui etiam desfoliauerunt eum, & plagis impostis abierunt seminiuore lecto. Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via. & viso illo præterit. Similiter & leuita cum esset secus locum, & videret eum, pertransiit. Samaritanus autem quidam iter faciens venit secus eum, & videns eum, misericordia motus est. Et appropians alligauit vulnera eius infundens oleum, & vinum: & imponens illum in iumentum suum duxit in stabulum. & curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario, & ait, Curam illius habet. & quodcumque super erogaueris, ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones? At ille dixit, Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi Iesus, Vades, & tu fac similiter. Cum hic scriba audisset dominum ita de superbenedictissima trinitate differentem, & beatos oculos esse qui eum cernebant, & aures quæ audiebant verba ex ore eius, quæ multi reges & prophetæ audire, & videre cupierunt, voluit dominum tentare circa hominis finem & beatitudinem. Ideo interrogauit, Quid faciendo vitam æternam possidebo? Non desunt hodie qui quærant suæ saluti vtilia, sed pauci sunt qui operentur ea quæ ad adipiscendam hanc salutem sunt necessaria. Dominus autem cum illius intueretur cor, & non ad faciendum, sed ad tentandum interrogare vidisset, voluit illum sibi ipsi responsum dare. Et quia modus tentandi originem traxit ex eo, quod dominus dixerat, Beati oculi, qui vident quæ vos videtis: & aures, quæ audiunt quæ auditis, ne scriba suspicaretur dominum de æterna felicitate fuisse locutum, illum doctorem legis ad legem remittit dicens: In lege quid scriptum est? quomodo legis: Hoc modo debemus tentantes nos hypocritas ad legem remittere, nec illis aliud dare responsum: ipsimet sibi respondeant ex lege. At ille ne infcius reputaretur cum esset doctor legis,

inquit,

Sibi ipsi respondeat iniquus legis peritus.

inquit, *Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis, & ex omni mente tua: & proximum tuum sicut teipsum.* Quod scriptum est Deuter. 6. Cor cogitat, anima corpus viuificat, mens credit, virtus seu fortitudo omnibus membris inest. Vult ergo Deus vt omnis nostra fides, cogitatio, corpus, virtus in illum tēdat, nihilq; illi præponamus, siue per corp^o siue per membrorum vim, siue per animam, siue per cogitationem: sed in omnibus his ad illū tendentes ipsum amemus, nihilq; diligamus, nec filios, nec uxorem, nec diuitias, nec sanitatem corporis, nec honores, nec quodcūq; aliud, nisi propter ipsum: & quoties quæcunq; res, etiam minima cogitatio auersa à Deo subreperit, respiciamus. Ideo dum nominat ea, quibus diligendus est De^o, semper repetit totum, tota anima, totis viribus, toto corde, tota mente. Qui autem totū dicit, nihil excludit. Fœlix mā datum, quo Deus voluit nos taliter sibi vniri, vt nihil nisi illum, vel propter illū diligamus. Magna utiq; dignitas esset regis semper lateri adherere: multo maior est Deo semper amore vniri. Ideo illi dominus respondit, Rectè respondisti: hoc fac, & viues. A tentatione domini descendit in hypocrisim, quod scribis & pharisæis peculiare peccatum fuit, nec alienum ab aliquibus nostri temporis hominibus. Et quis (inquit) est meus proximus? Ille dixerat ex lege, & proximum tuum sicut teipsum, ipsemet vult nūc legis expositionem à domino,

vt rectus & iustus reputetur desiderans scire proximū vt diligat, cū nihil illi minus curæ esset. Vnde dñs suspiciens, siue oculos ad cœlū leuans recordatus quanta passurus erat pronobis misertus nostri, vel suspiciens ipsum legis doctore, qui forte ignorabat quanta facere pro proximorum salute teneamur, adduxit illam celebrem similitudinem hominis descendentis ab Ierusalem in Iericho, & à latronibus expoliati semiuiui relictī: cui nec lex vetus, nec sacerdotium Aaron subuenire voluerūt, immo neq; potuerunt. Solus Christus dominus, quem Iudæi Samaritanum appellarunt Ioan. 8. Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus est? ille (inquam) misertus nostri alligauit vulnera nostra, & oleum misericordiæ suæ gratiæ infudit, & vino pœnitentiæ lauit, & introduxit nos in Ecclesiam suam sanctā catholicam, & duos denarios protulit diuinitatis & humanitatis suæ pretiū, sanguine in passione fuso, cui^o corporis, & sanguinis diuinissimo sacramēto pascimur, & nutrimur. Hic est verè proximus, qui fecit nobiscū misericordiam, cū non possemus per leuitam, vel sacerdotē veteris legis Deo reconciliari. Hunc (non tamen illum agnoscens) hic scriba rectè iudicauit secundū similitudinem à domino inductam proximum esse generi humano, illum esse (inquam) qui alligauit vulnera percussilethaliter illius semiuiui relictī. Nec prætereundum censeo illud, quod dominus dixit, semiuiuo relictō, cū vsus habeat quando aliquē

Proxim^o
quis sit.

grauiter vulneratum narramus, Reliquit illum semimortuū, non autē semiuuium. Quod idē existimo dictū, quoniam genus humanum grauer perculsum à dæmone semiuuium relictū est, remanente semper libero arbitrio.

Liberū
arbitriū.

Et si enim vulneratus sit per peccatum perdita gratia, & in primis parentibus etiam originali iustitia, remansit tamen arbitrium liberum, & rationis syn- derisis, quæ semper precatur ad optima. Non dubito quin dominus idē nobis in sacro euangelio totiens proximo- rum amorem inculcat, quoniam ipse prior dilexit nos, & illam eminentiorē charitatem ostendit, pro nobis vitam cū sanguine fundens. Quemadmodum ipse dicit, Maiorem charitatem nemo habet, quàm ut ponat animam suam quis pro amicis suis. Et illud, In hoc cognoscēt omnes quod discipuli mei estis, si dilectionē adinuicē habueritis. Ioā. 13. & 15. Quod & in præcepto reliquit, dicēs Ioā. 15. Hoc est præceptū meū ut diligatis inuicē, sicut dilexi vos. Vnde & tē tantī doctōri respōdetur, Vade & tu fac similiter, si quidem factus es illum qui fecit misericordiā cum vulnerato, qui perunxit, & alligauit vulnera eius, illi proximum fuisse. Nullā habemus excusationem aduersus hoc de proximi dilectione præceptum, cum dominus nobis seipsum proposuerit exemplum, donans nobis vitam suam, animam ponens pro nobis, sanguinem fundens, ut nos æterno patri reconciliaret, & redimeret ab omnibus peccatis nostris,

Christi
charitas
erga nos
prior &
maxima.

donans nobis in præsentī sacramenta, & gratiam suam, quibus possimus peruenire ad gloriam, in qua vnā cū Deo patre, & spiritu sancto uiuit, & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 126. in euangelium beati
Luca ex cap. decimo.*

AD huc tamen aliqua consideranda ueniunt super hāc domini de proximi dilectione, adscribā in eorum explanationem, *Et proximum tuum sicut te ipsum.* Videmus namq; nostris temporibus hoc præceptum tantopere à domino commendatum (prout præcedenti annotauimus tractatu) nimis negligi, ita ut pene dici possit, quò magis commendatum est, eò minoris fieri. Reor profecto maximè in causa existere errorem quem habem⁹ in dilectione nostra. Nepe cum dicat dominus, *Sicut te ipsum:* qui se nescit diligere, quomodo potest proximum amare? Quod si contingat aliquando aliquem sanguine & amicitia coniuictos diligere, errare reuera dicitur si seipsum nesciat diligere, cū ratio diligendi proximum dilectionē sui prius requirat, & ad suæ dilectionis imitationem (si secundum euangelium est) præcipiatur diligere proximum sicut seipsum. Qui ergo iustè, qui rectè uult diligere proximum, necesse est sciat se primò diligere. Cum autem (ut plurimum) nos ipsos diligamus amore carnali nobis ipsis diuitias, honores, voluptates procurantes: eodem modo, si quem diligere contingat, amamus illi des-

In dile-
ctione
sui quam
plurimi
errant.

desiderantes diuitias cumulari, honores augeti, denique omnia huius seculi, & bonam, quam dicunt, fortunam aduenire. Nihil enim parentes curant de filiorum salute æterna, de spirituali vita nutrienda, de carne mortificanda: sed, quæ prædiximus, transitoria parentes filijs, filij parentibus, amicus amicis optant euenire, & ijs abundare. Necessè igitur est nobis optare, & procurare spiritualia & bona cœlestia. Tunc demum cum sic nos dilexerimus, hæc eadem optare & procurare proximis debemus: & hoc modo verè diligimus proximos sicut nos ipsos. Ait enim beatus Augustinus, Animam si male amaueris, tunc odisti: si bene oderis, tunc amasti. Et ps. 10. Qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam. Illud est, quod Michæas, c. 6. ait, Quid dignum offeram domino? Curuabo genu Deo excelsio. Nūquid placari potest dominus in millibus arietum, aut in millibus agnorum pinguium? Indicabo tibi o homo quid sit bonū, & quid dominus requirat à te. Vtiq; facere iudiciū, diligere misericordiam, & sollicitū ambulare cū Deo tuo. Attendenda sunt hæc prophetæ verba, quæ dilectionē proximi & Dei maximè explicant. Facere iudiciū hoc est primū. Ad hoc pertinet sui ipsi reformare amorem, & seipsum iudicare, eiciens à se falsam & inanem sui dilectionē, & veram, quæ in vitam dirigit æternam, habere, carnis oblectamenta deuittando, et ea quæ in mundo sunt, non amore, sed necessitate possidendo. Diuitiæ si affluat

(inquit psalm.) nolite cor apponere. De quo iudicio beatus apostolus Paulus inquit. 1. Cor. 11. Quod si nosmetipsos diiudicarem, non vtiq; iudicarem. Qui sic iudicium de se facit, proximum continuò eodem vero, recto quæ amore diligit: quod profectur propheta. scilicet diligere misericordiam. Nempe dilectio proximi signum est dilectionis Dei. Qui enim (inquit beatus Ioannes 1. epist. c. 4.) non diligit fratrem suum, quem videt, Deū quem non videt quomodo potest diligere? Itaque talis est amoris ordo. Primò debet homo seipsum rectè & spiritualiter diligere, deinde proximum. Tunc sequitur vera dilectio Dei, quod à propheta dicitur, Et sollicitum ambulare cum Deo tuo. Sollicitè debemus querere Dei honorem, vt eius sacratissimum in vniuerso orbe nomen colatur, veneretur, illi soli seruiatur, illum sollicitè diligamus ex toto corde, tota anima, totis viribus, tota mente. Vnde legis doctori à domino dicitur de amore Dei, Rectè respōdisti: hoc fac, & viues. De amore proximi, Vade & tu fac similiter. Opere exhibere sollicitudinem Deo, & proximo misericordiam, diligere Deum est, & proximum amare. Ideo exemplum proponitur de vulnerato à latronibus, à duobus prætereuntibus neglecto, cui tamen tertius Samaritanus subuenit. Cōsiderauit enim proximi vulnerati necessitatem, & curauit eum insuper pecuniam stabulario dedit, & verbi cautionē si plus in futurum erogasset, se libenter solaturum.

Dilectio
sui qua-
lis esse
debeat.

Dilectio
nis seu a-
moris or-
do.

Dilectio
Dei & p-
roximi qua-
lis.

Prouidē
tia pru-
dentia
pars.

Colligitur equidem ex hac sollicitudine & prouidentia, quantum hæc virtus necessaria sit volentibus dilectionem Dei & proximi in se semper habere. Prouidentia enim prudentia virtutis pars à sanctis nūcupatur, pro vt est videre in beato Thomæ cum de prudentia agit. Qui verè ad futura respicit, non solū præcauet ventura mala, sed etiam præsentia repellit. Nam si quis vult aliquā dignitatem habere, si oculos conijciat in futurum, multos conspiciet, qui talia & maiora possiderunt, quorum memoria in obliuione est. Siquis diuitias concupiscit, & ad futura respiciat quid sibi, si diues fuerit, possit cōtingere, inueniet ditissimos homines qui dormierunt somnum suum, & nihil inuenierunt in manibus suis ex omnibus quæ possiderunt. Si lasciuē iuuentutem suam quis velit transigere, si prudenter, & prouidē futura respiciat, sciet vtiq; quam plurimos interijssē pulcherrimos iuuenes dum sequuntur carnis delicias. Denique nihil potest aduersus dilectionem Dei & proximi se offerre, quod non facile euitetur si ante oculos prouidentia ponantur multi qui ob talia damnati sunt, vel immaturius vitam finierunt: & alij similiter multi, qui respicientes ea, quæ dilectioni Dei & proximi opponuntur, & in hac vita fœlicem habuerunt exitum, & in futura adepti sunt beatitudinē perpetuam. Hanc etiam doctrinā nos mundus docet, quem ego librum honorū & doctorem iniquorū aliquando appellare cōsueui. Boni si quidem cū sibi aliqua

Mundus
liber bo-
norū &
doctōr
iniquorū

occurrit mundi cōcupiscentia, vertunt foliū, & inueniunt in numeros talia possedisse, quorū nihil præter effosam humi sepulturā reperies. Quod cū videant non curant aulas regū frequentare, augere familiam, liberos dignitatibus extollere: sed sua quisque sorte contentus omnia Deo cōmittit, in cuius manibus securiora certè sunt omnia quæ desiderare possumus, quàm si illa in nostra potestate haberemus. Sciunt siquidē huiusmodi homines quod scriptū est, Ne timueris cū diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius: quoniā cum interierit, non sumet omnia, neq; descendet cū eo gloria eius. Cū ab illecebra carnis & petulantia molestat, & gulæ incendio vrgetur, vertit foliū, & sibi respondet cū beato apostolo Paulo, Non in comestationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicijs: sed induimini dñm nostrū Iesum Christum, & carnis curā ne feceritis in desiderijs. Et alibi, Esca ventri, & venter escis: Deus hūc & illas destruet. Et alibi, Nolite inebriari vino, in quo est luxuria: sed impleamini spiritu sancto. Malis autem doctōr est ipse mundus, dum si respicere vellent, & considerare quomodo falsò repromisit aliquibus iniquis vitam, quam ademit, diuitias quas abstulit, pōpas & honores, quæ velut fumū euauerunt, sciret vtiq; fallacem, mendacemque mundum suis sectatoribus semper fuisse. Magnas, & valitas, & resolutorias conclusiones reperient omnium, quæ possunt secundū carnē in hoc

oiff. foliū
sup. foliū
sup. foliū
sup. foliū

Mundus
suis secta-
toribus
fallax &
mendax.

mun-

mundo desiderari, si illum audiant prædicantem, & conspiciant præteritos fallentem, & futuris eadem iterum mendacia componentem. Quæ omnia boni consideratores respuunt gratia domini nostri Iesu Christi, cui cū patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus 127. in euangelium beati

Lucæ ex cap. decimo.

Factum est autem dum irent, & ipse intrauit in quoddam castellum: & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam. Et huic soror erat nomine Maria, quæ etiã sedens secus pedes domini audiebat verbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium: quæ stetit, & ait, Domine non est tibi curæ quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adiuet. Et respondens dixit illi dominus, Martha, Martha sollicita es, & turbaris erga plurima: porro vnum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Prosequitur beatus euangelista iter domini in Ierusalem, de quo egit præcedenti nono capite cum eum noluerunt recipere Samaritani. Et ideo ait, Factum est autem dum irent (in Ierusalem videlicet) & ipse intrauit in quoddam castellum, hoc est Bethaniam, milliaria tria distantem ab Ierusalem. Ibi est domus beate Marthæ, quæ huius oppidi dicitur habuisse dominium: cuius adhuc domus extant fundamenta, & parietum ruine. Domus ferè sexaginta habitantur. Ibi

est antrum, in quo sepuleus Lazarus frater Marthæ & Mariæ fuit refuseitatus. Est domus Simonis leprosi, vltima versus Ierusalem, in qua dominus coenauit sabbato ante dominicam palmarum, sexto ante passionem die, quando Maria fregit alabastrum, & vnguentum effudit super caput ipsius recumbentis. In hoc castellum intrauit dominus, & Martha illum suscepit in domum suam. Fœlix hospes, fœlix hospitium. Erat enim ipsa discipula domini, similiter & Maria. Virginem fuisse beatam Martham notissimum est, pœnitentem Mariam. Talis debet esse anima, quæ dominum receptura est, ut in eius ipse dignetur hospitio hospitari, Virgo integra mente & corpore ut Martha: vel vere pœnitens ut Maria. Non enim Dei filius potest in hospitio alienum habere consortem: ipse nempe dixit, Nemo potest duobus dominis seruire. Qui enim mundo piacere cupit, qui cor terrenis cogitationibus plenum habet, profectò Deum habitorem habere nõ poterit. Cor enim totum requirit Deus cum ait, Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Et Proverb. 23. Præbe fili cor tuum mihi, Tunc enim dignabitur dominus inhabitare animam, quæ libenter illi totum præbet hospitium. Mos est cum rex aliquis in domum cuiusuis, etiam nobilissimi regni dignatur hospitari, totam illi domum vacuam, liberamq; relinquere, Si hoc regi terreno consueuit fieri, regi cœlesti Deo vero multò

Hospitium in quo Deus possidet & habitat.

Bethaniam.

magis necesse est fiat. Hospitato domino duæ sorores diuersa exercent officia; Maria ad pedes domini audiens salutaria verba ex ore eius, sedet intenta, Martha verò saragebat circa frequens ministerium, cui tanquã domus dominae incumbebat parare epulas, lectos sternere, & cætera necessaria ministrare domino & duodecim apostolis eius. Occupabatur Martha, discurrebat per domũ, huc atq; illuc se vertebat, prout par erat ratio domino inservire. Qui enim dominũ hospicio animæ recipiunt, oportet non segniter ministrare, sed omnẽ diligentiam adhibere, & quocunq; se obtulerit occasio illi inserviendi, siue in oratione, siue in ministerio pauperum, vel in visitatione infirmorum, vel in reconciliatione fratrum, vel quocunq; alio ministerio diligenter, instanterque operari. Hoc est quod prædiximus ex propheta Michea c. 6. præcedenti tractatu, Et sollicitũ ambulare cum Deo tuo. Benè igitur occupabatur Martha. Quæ videns sororis quietem cum dño conquesta est de sorore sua, quod se non adiuuaret, & illum interpellat iudicem dicens, *Dic ergo illi vt me adiuuet.* Cui dominus non ad vota, sed ad salutem animarum respondens ait, *Martha, Martha sollicita es, & turbaris erga plurima, porro vnum est necessariũ.* Tu multa paras in refectionem nostrã cum vnum sit necessariũ, & hæc omnia circa quæ occuparis, sint transitoria. Euanescent cibi quos paras, finientur lecti quos sternis, nihil horum permanebit sub sole. Vnum, ad quod veni, neces-

sarium est quod quidem animarum salutare est. Hoc audit soror tua Maria, in hoc vno intentissima occupatur. Turba necessitatum corporis finietur, animæ salus permanebit in æternum. *Maria optimam partẽ elegit, quæ non auferetur ab ea.* Pars tua bona est, cæterum finienda est, non permanebit in æternum: ideo Maria optimam partẽ elegit, quæ non auferetur ab ea. Satis nota est sententia in his duabus sororibus duplicem esse vitam significatam, actiuam in Martha, contemplatiuam in Maria. Quod benè satis ostendunt vtriusque harum foeminarum negotia. Martha hinc inde sollicita disturbatur, vt domino & apostolico collegio inserviat. Maria sedet, audit etiam verbum de ore domini. Vtraque bene facit, sed pars Mariæ optabilior, & perfectior est: permanet enim verbum domini in æternũ. Salutẽ animæ quieta contempletur, meditatur, cogitat, gaudet, nullis premitur curis. Qui autẽ de subueniendo pauperibus agit, & exercetur in pietatis operibus, non potest adeo quiete inservire proximis indigentibus, quin aliquando aliquam molestiam patiatur. Quod etiam valde meritorium est, & indiscussione iudicij de hoc conquisitio fiet, dicente domino Matt. 25. Venite benedicti patris mei, suscipite regnũ quod vobis paratum est ab origine mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: Sitiui, & dedistis mihi bibere: nudus fui, & cooperuistis me: infirmus fui, & visitastis me. In carcere eram & venistis ad me. Cæterũ cum hæc omnia

Vita actiua & contemplatiua.

Sollicitudinẽ Deus a sibi in seruitib9 requirit.

fint

sint in presenti vita necessaria, & nimis in his occupatis meritoria, non erunt in futuro seculo necessaria, ubi nullus eger, nullus nudus, nullus fame vel siti deficiens. Ideo contemplatiua remanebit in patria, in qua sancti Deo, quæ in hoc seculo mentis intuitu contemplantur, foelicissima visione perfruentur. Cessabit ergo sollicitudo Marthæ, permanebit contemplatio Mariæ. Porro qui in hoc seculo poterit vtranq; exercere, optimum tenebit locum, dum quis exterius intentus proximorum temporalibus, vel spiritualibus necessitatibus, reliquum tempus quotidie cū Maria perfruitur contemplatione diuinarum rerum. Quod postquam perfecerit, iterū ad subueniendum proximis foeliciter reuertitur. De his dicit David, ps. 148. Gladij ancipites in manibus eorum. Et in Apocalypsi dicitur habere dominus in ore gladium ex vtraque parte acutum c. i. Occupantur enim erga proximorum vtilitatem manu vna, & altera circa contemplationem versantur. Itaque quemadmodum in corpore vna iuuatur manus ab altera, ita contemplatio iuuat actionem, & actio contemplationem, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 128. in euangelium beati Lucae ex cap. decimo.*

Quoniam quidem hoc sacrum euangelium, quod precedenti tracta-

tu exposuim⁹, vniuersalis ecclesia in solenni beatissime semper virginis deiparæ assumptionis die decantare consuevit visum est mihi ad concionatorū commodum aliqua in hanc literā sacri euangelij vnā cum præfata sollemnitate tractare. In primis igitur si literæ tantum corticem attendamus, non videtur eū festiuitate cōuenire. Nempe festum assumptionis deiparæ resuscitæ, & gloriose regnantis cum Christo est euangelium de Martha & Maria agit. Ceterum si consideremus intrinsecus literā, inueniemus spiritu sancto edoctam sanctam matrem ecclesiam optimè in illa solenni festiuitate hoc euangelium legere. Nec enim uero sacri euangelistæ inscribendo fuerunt matris Dei obliti: verum cum diuinitatem domini luculenter exprimerent, nihil aliud scribendum duxerunt. Cum igitur Christus sit Deus, eius genitrix quid aliud est, quam mater Dei? Matris autem Dei & hominis carnem non esse corruptioni obnoxiam rationi consentaneum est. De filio enim scriptum est, Et non dabis sanctum tuū videre corruptionem. Quomodo igitur caro matris, à qua caro filij Dei sumpta est, corrumperetur? Prius etiam quam Adæ diceretur, Puluis es, & in puluere reuerteris: dixit dominus Deus serpenti, Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius: ipsa conteret caput tuum. Iam ibi excepta est illa sacratissima mulier, quæ caput confregit serpentis donans nobis Christum dominum, qui in aquis caput draconis

Contemplatio perennis.

ib. o. 129
L. 129
L. 129
L. 129
L. 129
L. 129
L. 129
L. 129

Incorruptibilis filii, incorruptibilis mater.

conis confregit. Atqui si corpus virginis esset in terris, Deus ut debita veneratione coleretur ea, quam ipse summopere veneratus est ex illa corpus humanum sumens, ostendisset. Quod cum nullibi reperitur, non dubium est illam resuscitatam cum Christo, cuius vera est mater, regnare. Sed iam ad convenientiam sacre lectionis cum ipsa deipare solenitate accedamus. Intrauit igitur Iesus in quodam castellum. Fortissimum nempè turris est voluntas nostra, quæ cogi non potest libera in regno anime, contumax in perditione anime. Nec enim coactè credit. Cum cætera possit homo nolens, credere autem (inquit beatus Augustinus) non nisi volens. Vnde & à baptizandis queritur, Vis baptizari? Respondent, Volo: vel si infans nòdum ad discretionis annos perueniens baptizatur, anadochus pro illo respondet, Volo. Poterat siquidè Deus carnem ex virgine sumere sine eius voluntate, noluit tamen leges castelli, quod condidit, violare: sed angelum Gabrielem misit, qui requireret virginis consensum, quem post longum ultro citroque habitum sermonem, præbuit: & illa consentiente, mox verbu caro factum est. In hoc igitur castellum verbum Deus intrauit, & excepit illum in domum suam Martha: sed excellentius Maria semper virgo. Illam hospitè, hæc in filium. Illa paucis diebus hospitio tenuit, virgo deipara nouem mensibus in utero portauit. Illa non nullis diebus necessaria suppediuit: virgo regia sanguinè ad for-

mationem corporis domini tanquam vera mater ministravit, & vsq; ad trigesimum annum infertur & aluit: verissima & excellens Martha obsequia ministravit, huius consortio & domo dominus per triginta annos vsus est. Illa tamen tanquam famula: regina vero nostra deipara tanquam vera mater. Mariæ quoque sedenti ad domini pedes & audienti verbum illius, domina nostra excellit, cum Deum incarnatum semper contemplata sit, non paucis diebus, sed annis triginta. Vtriusque igitur sororum multo excellentius domina nostra gessit officium, Martha quidem ministrando, Mariæ autem in contemplando. Quod autem conquesta est de sorore soror, quod se solà reliquisset ministrare, in passione domini hoc gestu cognouimus, quando in corde virginis deipara voluebatur secundum metem honor, & obedientia summi patris, & humani generis salus: & secundum Mariæ officium inæstimabilis dolor & gladius transfixus. Reliquit tunc suprema ratio animam & cor virginis pati erga plurima: tunc pars inferior ministrabat, et turbabatur erga plurima. Primò quia filius Dei erat. Secundò quia innocens. Tertio quia caro de carne eius, & vnicus filius. Quarto quoniam quicquid ipse patiebatur in corpore, illa patiebatur in corde. Porro vnum erat necessarium, salus videlicet generis humani. Optimam partem elegit tunc suprema ratio, cum Dei voluntati conformis eius honorem, & humani generis salutem

præ-

Accōmo-
dat Euan-
gelium fe-
cto.

Liberum
arbitriū.
Et aliud
quodam
modo
quodam

ambrosio
de p
etiam

Passio di-
uæ Virgi-
nis Dei-
paræ in
morte
Christi,

præposuit dolori naturali maternitatis. Hæc non auferetur ab ea, quoniam pertransijt domini dolor & mors, remansit autem Deo gloria, obediētia, & honor, nobis verò salus & redēptio. Multo igitur melius exercuit deipara virgo Marthæ & Mariæ officia, quàm exercuerint ipsæ. Præterea cum non alia sit via ad cœlum, nisi quis per contemplationem ascendat, vel actionem, cum beatissima virgo activam vitam secundum Martham, & contemplatiuam secundum Mariam præ illis egerit, proculdubio maiore in cœlo omnibus alijs vitam activam siue contemplatiuam exercentibus gloria fruetur. Merito igitur sacro sancta mater ecclesia in die, quo eius in cœlum ascensum, eiusque gloriam celebrat, vtriusque viæ & vitæ actionem in euangelio decantat. Tanquam si diceret, Duæ sunt viæ regiæ ad cœlum, amor videlicet Dei, & proximi: quod idem est ac si dicamus vitam activam & contemplatiuam. Ad has omnes alie (quamuis multæ sint) semitæ reducuntur. Itaque cum omni pura creatura per has duas vias perfectius deipara virgo perrexerit, non est dubium quin præ cæteris puris creaturis virgini deiparæ in hac sacra eius transitus die data sit gloriæ corona. Et quemadmodum filius dicitur sedere ad dexteram patris, ita fuisse eum psalino dicere illam sedere ad dexteram filij, exaltatam super omnes choros angelorum. Astitit (inquit David) regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. In veste de-

aurata charitas eius offenditur. Quemadmodum enim aurum cæteris metallicis præstat, sic profectò charitas cæteris virtutibus antecellit, teste beato apostolo Paulo, qui ait. 1. Cor. 13. Nunc autem manet tria hæc, fides, spes, charitas: maior autem horum est charitas. Varietate virtutum circumdata, quoniam in nulla pura creatura humilitas sic refulsit quemadmodum in virgine gloriosa, nulla virgo purissima vt ipsa, nullus martyr ita fortis, ita patientia refulsit vt ipsa martyr gloriosa effecta iuxta crucem, cum dñs pateretur, in acerbitate passionis nullus sic adustus, siue gladio percussus martyr vt ipsa in anima & corde fuit. Et vt vno verbo omnia con-

Charitas
cæteris
virtutibus
antecellit

Deiparæ
excellen-
tia.

Vitæ duæ
ad cœlū
ducētes.

¶ *Tractatus. 129. in euangelium beati
Luca ex cap. decimo.*

Diuersi modè dominus à diuersis suscipitur: vnde de sanctis ait scriptura, Non est inuentus similis illi qui conseruaret legem excelsi. Quod de Abrahamo Ecclesiasti. c. 4. dixit: san-

Et

Mirabilis
Deus in
sanctis
suis.

Et a vero ecclesia de omnibus confessoribus pontificibus enuntiat. In psalmo autem. 67. David hanc diuersitate sanctorum Deo tribuit dicens, Mirabilis Deus in sanctis suis: Deus Israel ipse dabit virtutem, & fortitudinem plebi sue: benedictus Deus. Mirabile siquidem est videre ornatum coeli, stellarum lumen, lunæ decursum, solis claritatem, aeris tenuitatem, & omnium volatilium penè innumeras species, herbarum, arborumq; flores & fructus, animalium diuersitatem, maris & fluminum aquas, & piscium varietatem innumerabile. Mirabiles elationes maris (inquit David) mirabilis in altis dominus. Cæterum in sanctis suis mirabilior est Deus, quibus præbet gratiam suam, quosq; variè pingit & ornat, velut cælum stellis. Stella enim, secundum beatum apostolum. 1. Cor. 15. à stella differt in claritate. Sancti etiam diuersis modis suscipiunt à domino charismata: quam obrem beatus apostolus Petrus epist. 1. c. 4. ait, Vnus quisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. In hoc ergo mirabilis Deus in sanctis suis, quoniam ipse dat virtutem vnicuique, & fortitudinem: sit ipse benedictus in secula. Amen. Sic comparatus est dominus homini patrifamilias, qui abiit in regionem longinquam, & vni commisit seruorum quinq; talenta, alij verò duo, alij autem vnum. In vno splendet sapienti: vide Augustinum, Hieronymum, & alios sanctos doctores. In alio

paupertas: vide beatum Franciscum cuncta calcantem. In alio amor dulcis: vide Ignatium beatum martyrem, & Agnetem tredecim annorum virginem respuentem quæcunq; sibi, si præfecti filium sponsum accipiat, promittuntur. In alio, charitas vehemens, vt est videre in beato apostolo Petro & in Paulo, qui prædicenti sibi Agabo, Virum cuius zona hæc est, sic alligabunt in Ierusalem, (alligauerat enim sibi collum & manus Agabus zona Pauli) respondit, Ego nõ solum alligari, sed & mori paratus sum pro nomine domini Iesu. Alius pene in credibili præditus patientia, vt Stephanus qui pro persecutoribus orauit. Alius humilitate profunda. Quæ quidè virtutes mirabiliores sunt, quàm sint illis opposita vitia. Maior enim vis animi est esse humile, quàm superbum. Etenim vnus quisque facile se cæteris præponet, & nihil esse cæteros comparatione sui reputabit: vt est videre in quam plurimis superbis, qui non sunt in conspectu suo sicut cæteri homines, quemadmodum dicebat pharisæus cum oraret in templo despiciens publicanum, qui à longè petus percutiebat. Maior etiam vis animi requiritur vt quis patiens sit, quàm iracundus: facile enim irascimur omnes, difficile tamen æquo animo aduersa sustinent etiam paucissimi. Epulones & incontinentes reperiuntur multi, temperatos vero & castos paucos inuenies. Ecce igitur quemadmodum Deus mirabilis est in sanctis suis dando illis virtutem, & fortitudinem ad calcanda vitia,

Sanctorum
multiplices
virtutes.

subtilis
discreta
virtutes.

& virtutes sectandas. In hoc etiam mirabilis Deus, quoniam virtutes sanctis collatæ bonitatis Dei sunt quædam partes ipsis distributæ. Nempe si præcipuâ virtutē aspiciamus quæ charitatis amor est, nemo vnquam sic dilexit Deū, quæ admodum ipse super benedictissimus Deus seipsum diligit. Nemo ita iniurias vnquam patientia vicit, quemadmodū ipse Deus: de quo David, psalmo. 7. Deus iudex iustus, fortis, & patiens, nūquid irascitur per singulos dies? Virtutes arma Dei sunt, quibus pugnant sancti aduersus tenebrarum malignos spiritus. Vnde cum beatus apostolus Paulus ad Ephe. 6. dixisset, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarū harū, cōtra spiritualia nequitia in cœlestibus. continuo addidit, Propterea accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. Indutus David aduersus Goliath. 1. Reg. 17. arma Saul, non potuit incedere, nec debellare gygantem: quod funda, & lapide fecit in nomine domini, quoniam illa erant arma Dei significantia diaboli à Christo domino vincendum in humanæ carnis immolatione. Ipse enim est petra secundum apostolum dicentem, Bibebant autem de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus 1. Cor. 10. Si autem mirabilis Deus sic est in sanctis suis vnicique donans virtutem, qua & ipse sanctus ipsum hospitio suscipiat, multò mirabilior est in virgi-

ne Maria, donans eitantam gratiam, vt illum non vna virtute, non multis, sed omnibus simul recipiat: nec in primo cuiusque virtutis gradu, vel secundo, sed heroico illum in anima, deinde in visceribus habuerit. Proinde cum ab angelo salutaretur non audit, Ave hac, vel illa gratia plena, sed, Ave gratia plena: ita vt nulla illi defuerit quæ communicatur creaturis Dei gratia. Ibi inuenies virginatatem in summo heroico gradu, humilitatem similiter, patientiam, voluntariam paupertatem, propriæ voluntatis abiectiōnem, fidem in summo gradu: Beata quæ credidisti (inquit Elisabeth) quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi à domino. Spem super eminentem, deficiente enim in discipulis fide & spe, in triduo mortis domini, ipsa semper efficacissimè credidit dominū resurrecturum, ipsumq; Dei verum & vnicum esse filium, & spem eminentissimam eius gloriosæ resurrectionis habuit. Charitate autem omnes superauit creaturas, quæ se remanere in seculo domino ascendente in cœlum duodecim annos præclarè sustinuit, vt apostolos & alios sanctos teneret adhuc ecclesiæ consilio inuaret, & confortaret. Idcirco anima & corpore suscepit dominum præ omnibus creaturis. Vnusquisque autem nostrū vt hic suscipit dñm, sic in cœlo suscipietur à domino. Secundum exigentiam meritorum redditur præmium laborum. Qui enim decenas acquisiuit, decem præponitur ciuitatibus: & qui quinq; lucratur est, quinq; præ-

Omnibus virtutibus perfectissimo virgo Deipera

Virtutes Dei arma.

Premiū & merces secundum labores distribuitur.

mirabilis
Deus
sic est in sanctis
suis vnicique donans
virtutem

qui quinq; lucratur est, quinq; præ-

præficiuntur civitatibus. Vnusquisq; propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Cum igitur benedictissima virgo in omni virtute omnes sanctos superauerit, & omnes simul in heroico gradu habuerit, proculdubio reddita est illi merces præ omnibus sanctis & beatis spiritibus ab initio seculi procreatis. Optimam igitur partem accepit in cœlo hodie, quæ optimam possedit virtutum palmam dum viueret in terris. Sublimius igitur subleuatur in gloria, quæ sublimiori gradu non vnam, vel alteram, sed omnes habuit virtutes quæ numerari possunt: & in omnibus præcelluit illis sanctis, qui aliquam, vel aliquas dum viuerent virtutes possiderunt. Suscepit illum igitur dominum non in domo lapidibus & lignis fabricata, sed in anima, atq; etiam in corpore per verbi diuini in suis visceribus incarnationem. Quæ igitur speciali modo Deum in anima & corpore suscepit, specialiter etiam modo ab ipso in cœlo hodie suscepta est reuera in anima & corpore resuscitata, exaltata super omnes choros angelorum, vbi sine fine fruitur Deo, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cū patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 130. in euangelium beati
Luca ex cap. decimo.*

Sacrae
scripturae
lex tri-
plex.

Triplicem legem dedisse Deum in scriptura sacra notissimum est, legem videlicet naturæ, scripturæ, & gra-

tia. In vnaquaq; lege bene viuentes saluati sunt, cæterum visione diuina priuati, quoniamque fuimus à domino redempti & in cruce latroni primò dictum est, Hodie mecum eris in paradiso. Quod neq; Abraham, nec Moyses audiuit. Quod beatus apostolus Paulus ad Heb. 11. magnificè exponit: postquàm enim ab Abel texuit sermonem quomodo patres antiqui fideles fuissent, & fidei testimonio probati, concludit dicens, Et hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem Deo pro nobis melius aliquid prouidente, vt non sine nobis cõsumarentur. Lex naturæ hominibus à Deo est indita, teste Dauid, qui ps. 4. ait, Multi dicunt, Quis ostendit nobis bone? Et sibi responsum præbens profecquitur, Signatum est super nos lumen vultus tui domine, dedisti lætitiã in corde meo. Quod & beatus apostolus Paulus ad Ro. 2. explanat dicens. Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt, faciunt, eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium illis reddente conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium, aut etiam defendentium in die cum iudicabit Deus occulta hominũ secundum euangelium meum per Iesum Christum. Et dominus Matth. 7. Omnia ergo quæcunq; vultis vt faciãt vobis homines, & vos facite illis: hæc est enim lex & prophetarum. In hac lege qui bene vixerunt, saluati sunt, Abraham, Isaac, Iacob, & primus omnium Abel,

Qui bene
vixerunt
in lege
naturæ sal-
uati sunt,

cui

cui testimonium reddit scriptura dicēs respexit dominus ad Abel, & ad munera eius. Translatus est Henoch viuis in paradysum terrestrem, vt existimatur. Non ergo miremur si in corpore resuscitato illa quæ melius vixit quàm Abel, quàm Henoch, quàm Abraham Isaac, & Iacob, in cœlesti regno viuat cum Christo in æternum. Nullus vnquam legem naturæ ita inuiolabiliter, sed nec ita laudabiliter obseruauit quæ admodum beatissima virgo: idcirco præcedere debet in gloria omnes sanctos qui legem obseruauerunt naturæ, & qui in illa perfectissimè vixerunt. In lege scripturæ quæ Moyse à Deo data est in monte Sinay, & deinceps addita sunt multa iudicialia, & ceremonialia innumera ferè præcepta, vt patet Exo. 24. & per totum librum Exodi, Numerorum, & Deuteronomij, vixere perfectissimè ipse Moyses, Aarō, Iosue, Caleph, & multi in libro Iudicum, & deinceps in libris Regum, & Paralipomenon viri perfectissimi: nemotamen legem Dei ita obseruauit vt beatissima virgo Maria. Ipsa in templo Dei præsentata triennali (vt fertur) ætate perfectissimè vixit: virginitatem, humilitatem, & charitatem præ omnibus illis sanctis obseruauit. Sub qua lege nouimus Eliam prophetam perfectissimū virum igneo curru à Deo leuatum viuum, quem ferunt in paradiso terrestri vnà cum Henoch reseruatum. Fuit hic Elias propheta magnus, zelator diuini honoris & nominis maximus. Fuit etiā illis temporibus legis scripturæ Dauid rex

Elias.

& propheta præcipuus. Fuerunt prophetæ plurimi, Isaias, Ieremias, Ezechiel, Daniel. Nemo tamè æquari potest deiparæ Mariæ, quæ omnium prophetarum, & regum, & sanctorum dominū suis visceribus meruit portare. Proculdubio igitur super omnes illius temporis sanctos coronata est in cœlis, quæ dum vixit in terris præ illis omnibus nomen excellentius hæreditauit, vt mater Dei dici mereretur & esse. In lege autè gratiæ nulla perfectior creatura pura, nulla sanctior inuenta. Immaculata, ab omni peccato libera, omni etiam gratia plena: quam sic angelus salutauit, Ave gratia plena, dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quæ gratia plena, proculdubio gloria in cœlestibus etiā plena est præ omnibus creaturis, etiam angelicis. Ideò meritò canit ecclesia, Exaltata est sancta Dei genitrix super choros angelorum ad cœlestia regna. Meritò etiam de illa dicitur, Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora confurgens, pulchra vt luna, electa vt sol? Et alibi, Quæ est ista quæ ascendit de deserto quasi virgula fumi in nixa super dilectum filium? Et alibi, Et sic in Sion firmata sum, & in ciuitate sanctificata similiter requieui (hoc est in corpore & anima) & in Ierusalé potestas mea. Hæc beatus Ioānes in Apoca. ait se vidisse amantem sole, & lunam sub pedibus eius, & in capite eius coronam stellarum duodecim. Et quemadmodum Deus Gen. 2. ait, Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi.

Omnium
creaturarum
perfectissima
Dei
genitricis
coronatio.

bi. Sic dicere profectò possumus, Bonū est nobis habere aduocatam ad filium, quemadmodum aduocatum habemus dominum nostrum Iesum Christum apud patrem. Et quemadmodum in vtroq; sexu perditū sumus, sic vtrumq; habeamus sexum, Christum dominū redemptorem & propitiatorē, Deiparam verò virginem aduocatam & conciliatricem. Tres assumptiones eius legimus. Prima nempe quando assumpta est in Dei matrem angelo nuntiante aduentum domini, & illa consentiente dicendo, Ecce ancilla domini: fiat mihi secundum verbum tuum. Tunc intrauit Iesus in hoc castellum de montibus inexpugnabile, in quo nunquam nec minutissima fuit cogitatio, quæ non esset Deo placens. Pulsauit tunc dominus ad ostium voluntatis virginis deiparæ per angelum: at illa, ne transiret, voluntatem suam Dei voluntati subiecit, & tota animo prostrata, & profundissima humilitate subiecta respondit, Ecce ancilla domini. Secunda eius assumptio fuit quando peperit saluatorem mundi virgo permanens perpetuò. Letitia inenarrabili tunc perfusa est, quando & se experta est redemptorem peperisse, & in æternum permanere. Tertia eius assumptio hodierno die contigit, quo è vita migravit sine dolore, quæ plusquàm martyr iuxta crucem domini fuit, secundū beatum Hieronymū. Quod latius prosequitur S. Anto. Florent. 4. parte, tit. 15. c. 16. Quod etiam de beato Ioanne euāgelista in prologo super eius euangeliū

testatur Hiero. nec alia causa reperitur, nisi quòd cruciatus nimium fuerit iuxta crucem domini. Idem de beata Maria Magdalena existimatur, quæ sustinuit in corde dolorem maximum in passione domini. De qua in, 1. parte historiali S. Anto. Florent. ait quòd sumpto corpore domini emisit spiritū. Præ omnibus his domina nostra passionem domini in corde sustinuit: vnde aperte conuincitur sine aliquo dolore obiisse. Omnes fuere apostoli in eius transitu congregati ex diuersis partibus. Hoc affirmat beatus Dionysius de diuinis nominibus, c. 3. Idem beatus Ioannes Damascenus, idem S. Germanus episcopus Constantinopolitanus. Tunc sepulta ab ipsis apostolis in sibi electo sepulchro in valle Iosaphat, iuxta illum locū in quo dominus orauit, & sanguinem sudauit. Resuscitata à filio suo benedictissimo est, & in corpore & anima in cælo à dextris eius collocata: hoc est in potioribus bonis post filij humanitatem, cui cū patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 131. in euangelium beati Luca ex cap. vndecimo.*

ET factum est cum esset in quodam loco orans, ut cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eum, Domine doce nos orare, sicut docuit Ioannes discipulos suos. Erat illis: Cum oratis dicite. Pater sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum, panē nostrum quotidianum da nobis hodie, & di-

mitte

Sine dolore beatissima Desperata ex hac vita decedit.

Assumptiones virginis Dei paræ tres.

2^a

3^a

mitte nobis peccata nostra si quidem & nos dimittimus omni debenti nobis. & ne nos inducas in tentationem. Orationi dum dominus instat pro nobis orat, simul exemplum sæpe orandi nobis tribuens, & vim fortitudinis orationis ostendens. Ipse namque est qui dixit, Oportet orare, & nunquam deficere. Ille non deficit orare, qui non cessat benefacere. Bonus iste ex discipulis domini orationi affectus postulavit à domino orandi modum. Sciebat reuera illam esse sublimiorem orationem, & Deo acceptabiliorem, quam ipse dominus signaret dicendam, Adduxit etiam exemplum beati Ioannis baptistæ, qui suos docuerat discipulos orare. Pro omnibus nobis hic discipulus spiritu sancto instigante postulavit: dum enim pro discipulis postulat, omnibus prodest. Omnes enim nunc certò scimus quæ oratio domino acceptabilior sit: nouimus etiam non esse audiendos qui vocalè oratione respuunt. Cum enim quæreret ille discipulus orandi modum, ad vocalem illam, & omnes alios dominus orationem instruit dicens, *Cum oratis dicite, Pater, sanctificetur nomen tuum.* Honorè Dei præferendum omnibus alijs postulationibus docet nos dominus, & pro agnitione huius sacri nominis, & eius veneratione tam in nobis, quam in toto orbe priorandum esse, ut & nos illum veneremur nunquam offendentes, & qui in tenebris sunt pagani, Iudæi, Mahumetani, & heretici illum verè agnoscant, verè colant, verè venerentur. Deinde ut regnum eius adueniat secundo ponitur loco.

Quis est enim qui verè Deum cognoscit & veneratur, qui non optet omnes homines postquam ad agnitionem venerint veri Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, saluos fieri, & in regnum eius, regnum omnium seculorum simul cum Christo regnare? Nihil profecto aliud potius optandum est, nihil magis desiderandum, quam illud beati apostoli Pauli, *Cupio dissolui & esse cum Christo.* Adueniat igitur domine regnum tuum: quòdiu enim commoramur in corpore, peregrinamur à domino. Vnde David ait, *Hei mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea.* Et alibi, *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dùm dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus? Omnia hæc suspiria sunt desiderantis aduentum regni Dei.* *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Necessaria à Deo postulanda sunt, ut nihil nobis rerum temporalium adueniat, quod non per eius suscipiatur sacras manus. Tunc equidem securè possidetur quicquid habetur, cum Dei manu donatur. Noluit dominus nos sollicitos esse de his rebus temporalibus, sed omnem (secundum beati apostoli Petri sententiam) sollicitudinem nostram proijcientes in eum, scientes quoniam ipsi est cura de nobis. Petri ultimo. Et David, *Dominus sollicitus est mei.* Et alibi, *Iacta cogitatum tuum in domino: & ipse te eruet.* Cum enim res terrenæ, & vitæ necessariæ sollicitè in hoc seculo queruntur, &

Qui non cessat bene facere semper orat.

Oratio vocalis Christi edocta, contra hæreticos.

Sollicitudo temporalium abijcienda.

dd

dili-

diligentissimè per cognatos & amicos habentur, difficile acquiruntur, & difficile possidentur absq; aliqua labe peccati. Cum autè à domino donantur, cum iustè proueniunt, tum iustè etiam possidentur: deinde cū vel adimuntur, vel morte adueniente amittuntur, absq; mœrore, & tristitia relinquuntur. Sic nihil aliud legimus de beato Iob, cui à Deo donatæ fuerant diuitiæ plurimæ, præter hâc tantummodo vocè, Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit, ita factū est: sit nomen domini benedictū. Panem solum postulare docet, ne superflua concupiscamus, sed simus contenti præsentibus. Habentes (ait beatus apostolus Paulus) alimenta & quibus tegamur, ijs contenti simus. 1. Timo. 6. Salomon autem Prouer. 30. in huius cōmédatione ait, Duo rogauit te, ne deneges mihi antequam moriar: vanitatem, & verba mendacij longe fac à me. Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria: ne forte faciatus alliciar ad negandum, & dicam, quis est dominus? aut egestate compulsus furer, & periurem nomen Dei mei. Panem igitur nostrum quotidianum postulemus, & Deo negotia nostra committamus: ipse enim qui docuit postulare, tribuet possidere. Et dimitte nobis peccata nostra, si quidem & ipsi dimittimus omni debenti nobis. Legimus seruum illum apud Matt. c. 18. cui dominus dimisit omne debitum, iterum missum fuisse in carcerem, donec redderet vniuersum debitum, eo quòd non

dimisit seruo suo debitum. Et concludit dominus dicens, Sic & pater me⁹ cœlestis faciet vobis, si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris. Et. c. 6. ait, Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra: si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Vtique magna sententia est cum dominus in manibus nostris ponat salutem nostram. Si enim dimittimus debitoribus nostris, dimittuntur nobis peccata nostra: si autem retinemus, retinentur etiam delicta nostra. *Et ne nos inducas in tentationem.* Deus tentator malorū non est, ipse enim (vt inquit beatus Iacobus) neminem tentat: vnusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illectus. Dicitur porro, *Et ne nos inducas in tentationem*, hoc est, ne nos permittas tentari supra id quon possumus, sed fac cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Quod ait autem scriptura, Tentauit Deus Abraham, Gen. 22. non ad peccatum tentauit Deus, sed ad gloriam Abrahæ, & ostensionem eius obedientiæ, vt habere mus exemplum obediendi Deo, etiam si ille præcipiat nos immolare nos ipsos, siue aliquā nobis præ cæteris rem dilectam. Illud autem orandum est, ne nos dimittat Deus tentari à diabolo, mūdo & carne, sed succurrat & manu teneat ne cadam⁹. Ne pesi dimiserit, implebitur nobis demerētibus id peccatis nris, quod Dauid de Iudæis ps. 80. pphetauit dicēs,

Debitori
bus no-
stris om-
nino di-
mittendū

Salus no-
stra in ma-
nibus no-
stris.

Victui
necessa-
ria tantū
à Deo pe-
tenda.

Et

Et non audiuit populus meus vocem meam, & Israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Hos sic dimissos dicimus intentionem inductos. Ne derelingeretur à dño magnopere optabat, & summo opere orado postulabat idem propheta, ps. 70. dicēs, Ne projicias me in tempore senectutis, cū defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei mihi, & qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in vñū dicentes, Deus dereliquit eū, persequimini, & comprehendite eū, quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum respice. Hoc præcipuè orandū est, Deus ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum respice. Hoc est dicere, Et ne nos inducas in tentationem, Duas omisit petitiones beatus Lucas, videlicet, Sed libera nos à malo, quoniam includitur in illa. Et ne nos inducas in tentationem: tunc enim liberamur à malo, hoc est à diabolo, vel à malo perpetue damnationis. Fiat voluntas tua, quæ tertia est petitio apud Matthæum, c. 6. includitur in illa, Adueniat regnum tuū. Nec enim uerò quis potest in regnum venire Dei, nisi eius voluntatem dum in hoc seculo commoratur, perficiat recedendo à peccatis, sequē in omni Dei præcepto, & virtute, & bonis operibus exercendo, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto, est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 132. in euangelium beati Lucæ ex cap. undecimo.

Et ait ad illos, Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi, Amice accommoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum. Et ille de intus respondens dicat, Noli mihi molestus esse: iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt incubili: non possum surgere, & dare tibi. Et si ille perseverauerit pulsans, & si non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis, Petite & accipietis, querite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: omnis enim qui petit, accipit, & qui querit inuenit, & pulsanti aperietur. A similitudine ostendit dominus quantum valeat deprecatio assidua: si enim improbitas amici & importunitas valet ad excitandum amicum qui iam in cubili ostio clauso quiescit, quanto magis proualebit ad excitandum Deum, qui non dormit, nec dormitat, ut misereatur supplicum suorum? Aduertendum etiam est cum tres panes postulasset ille amici excitator, non conclusit dñs, Dabit illi tres quos petebat, sed, quot quot habet necessarios, ostendens Dei liberalitatem, qui non improperat, sed dat omnibus affluentem, & plusquam petimus concedit. Aperistu manum tuam, & imple omne animal benedictione. Et ego dico vobis, Petite & dabitur vobis, querite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: omnis enim qui petit accipit, & qui querit inuenit.

Quid præcipuè orandum.

ob id vñ
si amicum
inuenit

Dei liberalitas.

Ad ora-
uōis tres.

Et pulsanti aperietur. Tres actus orationis ostendit dominus in his verbis, postulātium, quārentium, & pulsantium. Postulat qui orat, quārit qui desiderat, pulsat qui refugium quārit. Orabat Abraham pronus in terram cum dixit Gen. 18. Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum. Orauit Isaac pro vxore sua Rebeccha sterili. Gen. 25. cui dominus dedit conceptum. Orauit dñs dum postulauit vt transiret ab eo hora: cæterum in oratione, quam ter fudit, voluntatē suam naturalē subiecit voluntati diuinæ. Sed non quod ego volo (inquit) sed quod tu. Orauit beatus apostolus Paulus ter vt à se discederet angelus Sathanæ qui eum colaphizabat: responsum veruntamen accepit à domino, sufficit tibi gratia mea. Cū autē Herodes Petrū misisset in carcerem oratio fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo. Necessarium autem est orationem maximè esse in humilitate fundatam: & semper Dei voluntate subijci voluntatem postulantis. Scriptū est enim, Oratio humiliantis se nubes penetrabit: & donec propinquet, non consolabitur, & non discedet donec altissimus aspiciat. Ecclesiastici. 35. Ei autem qui non cū omni submissione orat, dicitur illud Iacobi. 4. Petitis & non accipitis, eo quod malè petatis. Qui verò quærit, inuenire desiderat. Nempe qui perdit gemam diligentissimè omnia requirit loca, totam euoluit domum, vt eam tandem inuenire possit: multò ergo diligentius est quærenda amissa iustitia,

Oratio
qualis esse
debeat

deperdita gratia. Hic iam superaddit oranti diligentissimam & exactam inquisitionem, vt inueniat. Hoc legimus Cant. 3. fecisse spōsam, In lecto (inquit) meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea, quæsiui illū, & non inueni. Surgam, & circuibo ciuitatem, per vias & plateas quæram quæ diligit anima mea. Quæsiui illum, & non inueni. Inuenerunt me vigiles qui custodiunt ciuitatē, Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inueni quæ diligit anima mea. Nihil reliquit inaccessum, quæsiuit in lecto sæpe (non enim dixit per noctem, sed per noctes) circuiuit ciuitatem, omnes perambulauit vias & plateas, quæsiuit à custodibus ciuitatis, & tandē inuenit. Non enim inuenitur dñs in delicijs quas per lectū intelligimus, neq; in negotiationibus secularibus, quæ per vias & plateas ciuitatis significantur: nec inter vigiles, parentes, & fratres qui custodiunt sibi sanguine coniunctos. Sed cum pertransierimus affectiones sanguinis & negotiationes seculi, & delicias carnis, tunc inueniemus. Sequitur enim, Paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam. Qui igitur sic sollicitè quærit, inuenit. Et pulsanti aperietur. Hic iam importunè agit, quoniam pulsat, vt refugium inueniat. Cū enim oraui, postulauit: cum quæsiuit sollicitè, inuenire optauit: cū pulsat, refugium importunè quærit. Qui enī ad domū principū confugiunt, refugium quærunt:

Vbi dominus inueniatur.

Quæren-
dum soli-
cité, &
pulsandū
importu-
ne.

quærit: & dū pulsant ad ostiū clausum, ingredi satagunt, vt ab inimicis, siue à magistratuum officialibus incolumes euadant. In Actis apostolorum, c. 12. cū beatus Petrus ab angelo eductus esset è carcere, in quem missus fuerat ab Hero- de, venit in domum Mariæ matris Io- annis qui cognominat⁹ est Marcus, vbi erant multi congregati & orantes. Pul- sante autem eo ad ostium ianue proces- sit puella ad videndum nomine Rho- de, & vt cognouit vocem Petri, præ gau- dio non aperuit ianuam, sed intro cur- rens nuntiavit stare Petrum ad ianuam. At illi dixerunt ad eam, Insanis. Illa au- tem affirmabat sic se habere: illi autem dicebant, Angelus eius est. Petrus autē perseuerabat pulsans. Manifestum er- go est qui pulsat, necessitate compul- sum euadere volentem inimicos, refu- gium quærere. Quem enim diabolus, caro, vel mundus persequuntur, & ad se traherentur, pulsare necesse est cœli ostium, & dicere cum Ezechia Re- ge, Domine vim patior. Qui hoc facit, refugium quærît. Deus noster refugiū, & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis. Refugij ci- uitates constituere præcepit dominus Moyse Deutero. 19. Et cum Dauid gra- tias ageret Deo quòd ab inimicis suis se eripuisset, psalmo. 17. inter cetera ait, Diligam te domine fortitudo mea: do- minus firmamentum meum, & refu- gium meum, & liberator meus. Sæpe hoc verbum, refugium, reperitur in scri- ptura. Et ps. 4. Altissimum posuisti re-

fugium tuum. Ad huius nostri refugij ostium (quod vtiq; humanitas Christi est) pulsemus cū hostes nos persecuti fuerint: fores non clausas, sed patentes reperiemus, in manibus vtiq; & pedi- bus perforatis, in sacro aperto lancea la- tere. De quo prophetauit Isa. c. 2. Ingre- dere in petram, & abscondere in fossa humo à facie timoris domini. Qui enī timet persequentes inimicos ingredia- tur petram (de qua apostolus, Petra au- tem erat Christus) & in fossa humo, in corpore videlicet domini flagellis & clavis & lancea confosso abscondatur. Tunc cum Dauid dicet, Et posuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos, & immisit in os meum canticū nouum, carmen Deo nostro. Tunc vti- q; gratiasaget liberatus ab inimicis, & canticum nouum cantabit: quoniam ipse liberauit illum à laqueo venantiū, & à verbo aspero, a sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurfu, & dæmonio meridiano. Tunc cadent inimici persequentes à la- tere mille, & decem millia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. Ora- tione igitur postulemus semper quoniā pauperum est eleemosynam postulare. Quæramus sollicitè, & inueniemus: op- portune pulsemus, & aperietur nobis. Quoniam dominus est qui dicit, *Om- nis qui petit, accipit: & qui quærît, inuenit: & pulsanti aperietur.* Gratia domini no- stri Iesu Christi, cui cum patre, & spiri- tu sancto est honor, gloria, & imperiū per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 133. in euangelium beati
Lucae ex cap. vndecimo.*

Quis ex vobis patrem peti i panem, nun-
quid lapidem dabit illi? Aut si pis-
cem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi?
Aut si petierit ouum, nunquid porriget illi
scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali no-
stis bona dare filijs vestris, quanto ma-
gis pater vester caelestis dabit spiritum bonū
petentibus se? Ad corroborandam ora-
tionis, quæstionis, & pulsationis impe-
trationem, adduxit dominus de patre
terreno exemplum: quemadmodum
prius adduxit de amico ad ostium ami-
cipulsantis. Ita vt hæc diuina sententia,
Petite (videlicet fide: ille enim verè pe-
tit qui infide nihil hæsitat, teste beato
Iacobo in sua canonica epistola, c. 1.) &
accipietis: quærite (spe stabili, quam an-
choram beatus apostolus Paulus nomi-
nauit ad Hebr. 6. dicens, Fortissimum
solatium habeamus qui confugimus ad
tenendam propositam spem, quam si-
cut anchoram habemus animæ tutam
ac firmam) & inuenietis: pulsate (operi-
bus charitatis, eleemosyna enim ascen-
dit coram Deo, quemadmodum scri-
ptum est Act. 10. dixisse angelum Cor-
nelio, Orationes tuæ, & eleemosynæ
tuæ ascenderunt in memoriam incon-
spectu Dei) & aperietur vobis. inter
media exempla hæc duo sita sint. s. pul-
santis postulantisque amici, & patris
terreni, à quo filius petit panem ad mā-
ducandum. Panis victus est necessarius
omnibus diebus, & communis: idcir-

co primo in hac patris similitudine ponitur. Nam si commune est patribus
quàm primum filius diluculo postulat
panem, illi frustum panis gratanter por-
rigere, nec vnquam legitur filiolo pa-
nem postulanti pater pro pane lapidem
dedisse, quantò minus Deus qui pater
est omnium creatione, & gratiæ ado-
ptione lapidem pro pane filiolis suis mi-
nistrabit? Nequaquam vnquam hoc
factum reperimus: quin etiam quod
experimur, illud est psalmo. Oculi om-
nium in te sperant domine, & tu das
illis escam in tempore oportuno: aperis
tu manum tuam, & imples omne ani-
mal benedictione. Non solum autem
homines pascit abundanter Deus, sed
& animalia omnia, & pullos coruorum
inuocantes eum. Inimicos etiam infide-
les pascit, qui solem suum oriri facit su-
per bonos & malos, & pluit super ius-
tos & iniustos. Postquam autē de pane
egit, voluit etiam cibos alios in similitu-
dinem adducere dicens: *Aut si piscem,
nunquid pro pisce serpentem dabit illi?* Sine
piscibus poteramus viuere, sed non ita
ali, vt si cum pane misceantur pisces, car-
nes, vel legumina alia. Voluit proinde
dominus hic significare non solum libé-
ter præstare panem, sed etiam condimé-
tum quo facilius manducetur panis &
suauius, qui dū miscetur piscibus, vel
alijs quæ mandi solent, rebus, dulcius sa-
pit, suauius sumitur, & melius nutrit.
Maxima hæc cura Dei est de nobis, qui
non solum panem, sed alios suggerit ci-
bos quibus panis suauius manducetur.

Similitu-
dinis ex-
positio.

Quod

Quod dominus Noë concessit cessante diluuiio cum egrederetur de archa, dicens, Omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt: & omne quod mouetur, & uiuit, erit uobis in cibum. Concessi sunt pisces, concessæ sunt carnes, ut haberemus cum pane nutrientia cibaria. Ideo addidit superioribus dominus, Aut si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem? Ac si diceret, profecto non. Delicatiores cibis est piscibus ouum, & nutriendis paruulis aptior: ideo ultimo refertur loco, ut omnibus innotescat non solum curare dominum quæ communia sunt, ut panem: sed etiam delicatiores nobis parare cibos pisces, & oua. Concludit postremo, *Si ergo uos cum sitis mali, nostis bona dare filijs uestris, quanto magis pater uester cælestus de cælo dabit spiritum bonum petentibus se.* Notandum est qualem intulerit conclusionem dominus: quoniam cum uideretur dicendum, Quanto magis pater uester cælestus dabit uobis panem & cibum ad uescendum. Dominus tamen sapientia æterna aliud concludit, uidelicet, *Dabit spiritum bonum petentibus se:* quoniam iam duplici exemplo satis notum fecerat dari nobis à Deo panem ad manducandum, & cibos ad reficiendum, cum attulit exemplum de amico importunè pulsante, & de patre præbente panem, & porrigente piscem & ouum filio. Sed quoniam hæc communia sunt bonis & malis, fidelibus & infidelibus, concludit spiritum bonum Deum petentibus sua gratia daturum,

& quærentibus se ostensurum, & pulsantibus ad hostium aperturam. Simile benedictus in secula qui talia & tanta nobis donat si petierimus, si quæserimus, si pulsauerimus. Spiritum bonum spiritum sanctum accipere possumus, cuius sapientia conditi sumus, & prouidentia gubernamur, cuius gratia cogitamus quæ recta sunt & agimus. Quem magnopere postulabat Dauid, psalmo. 50. à se non separari. Et spiritum sanctum tuum ne auferas à me, Et spiritu principali confirma me, Et spiritum rectum innoua in uisceribus meis. Non enim parua ista & peritura temporalia suis dominus tantummodo cum cæteris præstat, uerum etiam maximam, & pretiosam nobis donauit sacramentorum gratiam, qua finis diuinæ confortes naturæ in hoc seculo per gratiam, in futuro autem per gloriam. Si autem uelimus bona spiritualia intelligi per spiritum bonum ut uirtutes castitatis, humilitatis, patientiæ: uel ipsa spiritus sancti dona scilicet sapientiam, intellectum, consilium, fortitudinem, scientiam, pietatem, & timorem domini: satis manifesta erit expositio. Dantur enim hæc petentibus, quærentibus, & pulsantibus, dicente scriptura Sap. 7. Optaui, & datus est mihi sensus: & inuocaui, & uenit in me spiritus sapientiæ. Si autem ad gratias gratis datas referamus, quæ à beato apostolo Paulo enumerantur. 1. Cor. 12. non erit uolenta, nec distorta expositio, sed satis iucunda & propria. Aut namque,

Boni spiritus uariæ expositiones.

Vnicuique autem datur manifestatio spiritus (ad utilitatem intelligendum est, & propriam, & vniuersalis ecclesie) alij quidem per spiritum datur sermo sapientie, alij autem sermo scientie secundum eundem spiritum, alij fides in eodem spiritu, alij gratia sanctorum in vno spiritu, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum: hæc autem omnia operatur vnus atque idem spiritus diuidens singulis prout vult. Dabit igitur pater cœlestis spiritum bonum petentibus se, tam ad propriam vniuscuiusque postulantium, quærentium, & pulsantiũ, quàm ad ecclesie utilitatem, vt multi alij per horum bonam conuersationem & gratiam à Deo susceptam saluentur gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Traetatus. 134. in euangelium beati
Lucæ. ex cap. vndecimo.

Et erat eiciens demonium, & illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium, locutus est mutus: & mirati sunt turbe. Qui dam autem ex eis dixerunt, In Beelzebub principe demoniorum eicit demonia: & alij tentantes signum de cœlo quærebant ab eo. Ipse autem vt vidit cogitationes eorum, dixit eis, Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur: & domus supra domum cadet. Si autem & Sathanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius? quia dici-

tis in Beelzebub eicere me demonia. Si autem ego in Beelzebub eicio demonia, filij vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si in digito Dei eicio demonia, profecto peruenit in vos regnum Dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quæ possidet: si autem fortior eo superueniens vicerit eum, vniuersa arma eius auferet in quibus confidebat, & spolia eius distribuet. Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Cum spiritus immundus exierit ab homine, ambulat per loca in aquosa quærens requiem, & non inueniens dicit, Reuertar in domum meam vnde exiui. Et cum venerit, inuenit eam scopis mundatam. Et tunc vadit, & assumit septem alios spiritus secum nequiores se: & ingressi habitant ibi. Et sunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Oblatus fuit domino demonium habens homo, quem ipse Sathanas mutum, & secundum Matt. c. 12. etiam cecum effecerat. Talis est diabolica societas, tales reddit quos per mortalia peccata occupat. In hoc enim uero vno multi intelligendi sunt, qui hoc morbo laborant. Ambulabunt (inquit Sophonias, c. 1.) vt cæci, quia domino peccauerunt. Dæmon enim postquam quempiam in peccato ligauit mortali, cæcum (quantum sibi possibile est) efficit. Ideo propheta dicit, Ambulabunt vt cæci, quia domino peccauerunt. Et Isa. c. 42. Educ foras populum cæcum, & oculos habentem: surdum, & aures ei sunt. Et de populo Iudæorum qui propter innumera scelera lucem Dei Christum dominum splendorem

Per spiritum
vna dona
nobis cõ-
cedatur.

Dæmon
cæcos &
surdos re-
ddat pec-
catores.

dorem patris non cognouit, ait idē Iſa.
c. 41. Quis cæcus niſi ſeruus meus, &
ſurdus niſi ad quem nuntios meos miſi?
Quis cæcus niſi qui venundatus eſt, &
quis cæcus niſi ſeruus domini? Qui vi-
des multa, nonne cuſtodies? Qui aper-
tas habes aures, nonne audies? Nec aſpi-
cit peccator, nec conſiderat Dei bonita-
tem, Dei prouidentiam, Dei clemen-
tiam, Dei inæſtimabilem charitatis di-
lectionem. Bonitatem qua illi peccanti
tot bona tribuit, prouidentiam qua illū
gubernat, clementiam qua illum ad pœ-
nitentiam expectat, charitatem qua illū
vt conuertatur vocat. Qui autem oculoſ
habebat lumine claros dicebat, Mi-
rabilia opera tua, & anima mea cognoſ-
cet nimis. Et iterum clariora deſiderans
lumina ait, Reuela oculos meos: & cō-
ſiderabo mirabilia de lege tua. Hoc igi-
tur primū malū facit dæmon, in quem
per peccatum introierit, reddit quantū
ſibi poſſibile eſt cæcum, ita vt non con-
ſideret Deum, neq; ſe, neque cœlū, neq;
mortem, neque infernum. Deinde mu-
tum reddit ne respondeat Deo cum vo-
catur, & audiens prædicantium verba
neſciat respondere, Peccauit, quemad-
modum fecit Dauid audiens domini pro-
phetā Nathan: respondit enim, Pecca-
ui. De huiusmodi ait ſcriptura Prouer-
b. 1. Vocauit (inquit Deus) & tenuiſti, ex-
tendi manum meam, & non fuit qui
aſpiceret: deſpexiſti omne conſilium
meum, & increpationes meas neglexi-
ſti. Ego quoq; in interitū veſtro ridebo,
& ſubſannabo cum vobis quod time-

batis aduenerit: cum irruerit repentina
calamitas, & interitus quaſi tempeſtas
ingruerit, quando venerit ſuper vos tri-
bulatio & anguſtia. Tunc inuocabunt
me, & non exaudiam, manè conſurgēt,
& non inuenient me: eo quòd ex ſan-
ctis habuerint diſciplinam, & timorem do-
mini non ſuſceperint. Ecce quòd tandem
muti aduenerunt qui non reſponderunt
domino vocanti, & per prædicatores
ſuos clamanti: vice reddita dominus illis
clamantibus non reſpondet, vociferan-
tes non exaudit. Sciens aſtutiſſimus Sa-
thanas hanc mutis peccatoribus Deū
vicem reddere, innititur vt cæcos reddat
& mutos, ita vt videntes cœlum, & ter-
ram, cernentesq; imaginem crucifixi
domini non moueantur, & audientes
clamores prædicantium muti ſint ad
reſpondendum, Peccauit. O miſera ſer-
uitus, ô ferrei compedes, ô muta lingua,
ô cæci oculi, ô peccatores rei in inferno
cruciandi. Tunc enim uero, tunc ij quos
uifio cœli totiusque orbis, & crucifixi
Chriſti dñi non mouit aſpectus, & fides,
perpetuo videbunt teterrimos, & foediſ-
ſimos dæmones, pro ſole tenebras, pro
lumine ſulphureum tetrū ignem, pro
vere & autumno hiemalem, non imbrē,
ſed ignem, & pro temperamento tran-
ſibunt à frigore niuis ad calorem nimium,
& qui vaſa dæmonis in hoc ſeculo uiuē-
tes fuere, quos tanquam figulus ipſe ini-
quus Sathanas ex luti maſſa huc, atque
illuc voluens & vertens, vaſa iniquitatis
fabricatur eſt, in inferno diuerſis etiam
pœnis huc atque illuc vertens. ſine ſine
crucia-

Etiam ad
huc ho-
die maxi-
mè hanc
ſcripturā
adimple-
ri videri-
mus.

Auertē-
da Sath-
næ in pec-
catores
pernicio-
ſa aſtutia

Etiam ad
huc ho-
die maxi-
mè hanc
ſcripturā
adimple-
ri videri-
mus.

cruciabit. Caueamus igitur ne, si peccauerimus, cæci simus ad considerandum peccati statum miserum, ne Dei bonitatem, clementiam, & charitatem non considerantes damnemur. Proinde non simus muti, sed si peccauerimus, confiteamur continuo peccata nostra, & veram agamus pœnitentiam, non fictam nec recidiuâ, sed perfectâ. Fidelis enim est Deus qui respondebit nobis sicut respondit Nathan Dauidi dicenti, Peccauit: Transtulit quoq; dominus peccatuum à te. Ceterum considerandum est quemadmodum dæmon quosdam peccatores mutos & cæcos efficit, ita etiam alios loquaces & garrulos efficit. Quippe ij quos detractores proximorum reddidit, proculdubio non muti, sed loquaces sunt. Quos autem mendaces, similiter, quos blasphemos & iratos, itidem. Habet diuersos modos tentandi, & diuersos possidendi peccatores. Carnalibus facilia reddit remissu peccata, cum dicat beatus apostolus Paulus, Hoc autem scitote intelligentes, quoniam omnis fornicator aut immundus, aut auarus non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Eph. 5. Intelligentes, dixit eo quod multi (prout diximus) non sic intelligunt sed sibi blandiuntur hæc carnis vitia licet graua sint, nihilominus remissu facilia esse. Ad Heb. c. 12. Pacè sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Et c. 13. Honorabile connubium, & thorus immaculatus: fornicatores autem & adulteros iudicabit Deus. Et beatus Ioannes

in Apoca. c. 22. cum beatorum clauderet habitaculum inquit, Foris autem canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis seruentes, & omnis qui amat, & facit mendacium. Itaq; vnusquisque sciat corpus suum possidere in sanctificationem, & non in passione desiderij sicut & gentes, quæ ignorant Deum, inquit beatus apostolus Paulus 1. Thef. 4. Alios autem cæcos & mutos facit cupiditate diuitiarum, & terrenarum possessionum. Hanc dicit idem Apostolus omnium malorum esse radicem, Auaritiam autem vocat. Eph. 5. idolorum seruitutem. Superbis affirmat beatus Petrus resistere Deum, humilibus autem dare gratiam. Quam nobis ipse largiatur ne cæci & muti simus, qui hunc eiecit dæmonem dominus noster Iesus Christus, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Auaritia
obscurat
& surdos
reddit.

*Tractatus. 135. in euangelium beati
Luca ex cap. vndecimo.*

Cum eiectum esset dæmonium, & cæcus & mutus cepisset videre & loqui, miratæ sunt turbæ. Et quis est qui non miraretur subitam in homine sanitatem, vt clarè videret, & rectè loqueretur, quietusq; à furore dæmonis vexantis confisteret? Cæterum tanta inerat pharisæorum pectoribus inueterata malicia, vt audientes turbæ applausum & admirationem, cogitatione & verbo dicerent, *In Beelzebub principe demoniorum eiecit dæmonia.* O mentis insaniam, o ora blasphemæ.

Pharisæorum
summa
malitia
& nequitia.

Alios etiã
loquacis-
simos fa-
cit Demò
peccato-
res.

Peccata
carnalia
maximè
puniuntur

Manfue-
tudo chri-
sti.

blasphemia, ô malitiam inueteratam, & coagulata nequitiam. Miramur horum blasphemiam, miremur potius diuinam mansuetudinem. Videns igitur dominus Iesus eorum cogitationes quos poterat vno verbo terræ hiatu subuertere, & perpetuis pœnis mancipare, mansuetissimus agnus qui venerat vt nos redimeret, & patientiæ & mansuetudinis exempla præberet, quatuor illos docere, deniquè, & confundere voluit rationibus: quibus & se Messiam, & Deum ostēdit, & miraculum triplex in vno homine perpetrātū digito Dei factum esse monstrauit. Miraculū triplex diximus, eo quod à dæmonio liberatur miser homo, & cum esset cæcus visum recepit, & mutus locutus est. Dixit autem eis, *Omne regnū in se diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Si autem Sathanas in se diuisus est, quomodo stabit regnum eius: quia dicitis in Beelzebub me eicere dæmonia.* Proculdubio omnis rex sui regni & dominij conseruationem, non dissipationem viribus, & omni conatu procurat: idem perspicuum est dæmonem viribus & omni conatu contendere. Si igitur vnus dæmon alium pelleret, & quem fecerat cœcū & mutū vidētē & loquētē faceret, diuisum esset regnum eius: & sic quam in homines habet potestatem amitteret, & eius causa deficeret, & regnū corrueret, & dissiparetur. Quo fit perspicuè impossibile esse dæmonem dæmoni aduersari: quod est contra naturā omnis dominij cum studium omnium do-

minantium sit se in suo dominio & potentia conseruare. Non opus est hic admonere reges, & mundi potestates, vt si velint suum manu tenere dominium ab omni diuisione caueant, & excitantes talia neruis omnibus à tali diuisione coërceant. Concordia resparuē crescūt, discordia magnæ dilabūtur. Tunc enī uerò omnis respub. omnis domus fartacta, continetur cum concordia in vnum animæ omnium conciliantur. Non enim abs re in sacro sancto natali domini angeli nuntiauerunt pacem, & dominus hanc præcipuè discipulis suis moriens & resurgens tantoperè commendauit, vt proxime moriturus diceret, Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Similiter & resurgens discipulos salutaret dicens bis, Pax vobis, primò absente beato Thoma, & illo præsentē secūdò, ingrediens ianuis clausis ad discipulos iterum ait, Pax vobis. Et sup. præcedenti cap. præcepit discipulis, quos ad prædicandum destinauit, dicere dum aliquam ingrederentur domum, Pax huic domui. Secundam deinde dominus rationem reddidit infallibilem, qua se verè ostendit in Dei virtute dæmonia eicere dicens: *Sic go in Beelzebub dæmonia eicio, filij vestri in quo eiciunt?* Hoc de apostolis & discipulis suis & de exorcistis Iudæis non dubium est dominum dixisse. Si igitur filios vestro exorcistas, quos Salomon instituit vt certis exorcismis dæmones ab obsessis corporibus expellerent, & apostolos in nomine domini dæmones expellere fatemini, quare

Concordia cōteruat r. c. gnium & respubl.

Pax sum mopere commendatur à Christo.

quare me eadē diuina virtute hoc agere inficiamini? *Ideo ipsi iudices vestri erunt, quoniam quæ de illis fatemini, de me negatis, cum eadem sit causa, & idem effectus. Erunt etiam iudices vestri apostoli, cum quod laudatis in vestris exorcistis blasphematis in filio Dei. Fuit enim rex Salomon, qui exorcistas instituit, & verba ad exorcizandum composuit, prout testatur decretum. 21. dist. cap. 1. Optimum regibus exemplum, vt exorcismos instituunt, & dæmones non à corporibus, sed ab animabus depellant, eijciendo corruptos subditorum mores, & vitia pellendo. Hoc enim quid aliud est, quam ab obsessis animabus dæmones pellere. Cum rex auaritiā fugat, ab officialibus exterminat munerū suspensionem, longè facit à præfectis suis personarum acceptionem, omnem persequitur luxū, & carnis vitia odit. Itaq; à rege Salomone ortum habuere exorcistæ, & exorcismi. Exemplum habemus huius officij Act. 19. vbi leguntur septem fuisse filij exorcistæ cuidam principi sacerdotum Ephesi cōmoranti Iudæo nomine Sceuæ. Porro si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò peruenit in vos regnum D. i. Fortitudo Dei brachium dicitur. Fecit potentiam in brachio suo. Et illud Isa. 51. Consurge, consurge, induere fortitudinem brachium domini. Quod filio tribuitur. Digitus autem spiritui sancto tribuitur. Sic dixerunt Pharaoni cum cyniphes non possent facere malefici, quos fecit virtute Dei Moyfes, Digitus Dei est hic. Si igitur*

in spiritu sancto ego dæmonia pello, non in spiritu maligno, prout duæ præfata vobis rationes ostendunt, peruenit in vos regnum Dei. Quod faciliè poteritis intelligere, si ad ea quæ dicēda sunt animum aduertatis. *Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quæ possidet: si autem fortior eo superueniēs vicerit eum, vniuersa eius arma auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet.* Dæmon fortiter armatus genus tenebat humanum: qui autem illum eijcit, proculdubiò victum profugum abire compellit. Hoc non potest fieri nisi fortiori virtute, quæ est virtus Dei: igitur in digito & Dei virtute ego dæmones pello ab hominibus, & non in ipsius victi dæmonis inferiori potentia. *Qui non est mecum cōtra me est: & qui non colligit mecum dispergit.* Quarta hæc ratio est, qua ostendit dominus se in sua diuina virtute, non in nequitia dæmonis dæmones ab obsessis hominum corporibus fugare. Si enim (ait) ego & dæmon conuenirem, profectò eadem ego quæ ille, eadēq; ille quæ ego, prædicarem, & agerem. Cum autem ille superbiam, ego humilitatem: ego castitatem, ille illecebras carnis in hominum corda & corpora immittere studeamus, non mecum ille agit, sed contra me est, qui mansuetudinem, liberalitatem, charitatem vsq; ad inimicos prædico. Ille contrà odia, lites, rixas, bella inter homines seminat. Non est ergo mecum, vt me adiuuet, immò aduersum me est: neq; mecum colligit, sed dispergit. Ego colligere in
vnum

Salomō
primus
exorcis-
tas initi-
tuit.

Brachium
D. i. id est
fortitudo
filij.

Digitus
D. i. id est
virtus spi-
ritus san-
cti.

Officiū
Dæmo-
nis.

ynum charitatem, & fidem veram stu-
deo, vt homines salui fiant. Illius officium
non est colligere, sed dispergere, omnia
disturbare, omnia diuidere, totum bello
commouere mundum, mendacijs re-
plere, vitijs inquinare. Cum autem offi-
cium meum sit colligere, illius disper-
gere, necessariò colligitur adinuicé nos
discordare. Fur (ait ipse dominus Ioan.
10.) non venit, nisi vt furetur, mactet,
& perdat: ego veni, vt vitam habeant,
& abundantius habeant. Cui cum pa-
tre & spiritu sancto est honor gloria, &
imperium per omnia secula seculorū.
Amen.

*Tractatus. 136. in euangelium beati
Luca ex cap. vndecimo.*

QVædam nobis repetenda restant
in hoc tam mirabili miraculo
saluatoris, & tam miranda malitia pha-
risæorum secundum Matt. 12. & scriba-
barum secundum Marc. 3. Primò de cæ-
citate huius demoniaci illud videtur cõ-
siderandum, quod Naas princeps filio-
rum Amon cum obsideret Iabes Galaad
Iudæorum ciuitatem, Reg. 11. ob-
fessiq; ciues Iabes pacem postularent,
respondit, In hoc feriam vobiscum pa-
ctum, si erit ero omnium vestrum oculo-
rum dextros, ponamq; vos opprobrium
in Israel. Non man⁹, nec pedes, nec au-
res, nasosve postulat amputandos, sed
dextros tantummodo oculos eruédos.
Sciebat profectò diminutionem visus
maximum esse malum. Eodem etiam
modo dæmoni nihil tantum curæ est,

Studet
plurimū
Dæmon
peccato-
res cæcos
reddere.

quàm peccatores cæcos efficere, ne lu-
men claritatis Dei conspicientes à pec-
catis aliquando exiliant. Cæcum quidē
& videntem vtrumq; lux solis illumi-
nat, sed cæcitas facit illum non videre
lumen: Christus est lux vera illuminans
omnem hominem venientem in hunc
mundum: quem Simeon dum in vlnis
adhuc infantulum teneret, ait, Lumen
ad reuelationem gentium: sed qui oculo-
s claudit, vel qui cæcus est, non susci-
pit huius luminis claritatem. Aduerten-
dum autem quòd oculos dextros tan-
tummodo Naas volebat ob cæcare ha-
bitatoribus Iabes Galaad. Est equidem
ocul⁹ sinister fides, dexterverò charitas.

Oculus
dexter
charitas
est, sint-
ter, fides

Vterque ad perfectam visionem neces-
sarius, cæterum si dextrum cæcū quis
habeat, sinister non proderit ad perfectā
salutem obtinendam. Ideò dæmon fata-
git quando non potest sinistrum, quo
credimus, obcæcare, saltē charitatem
remouere. Vnde & beatus apostulus
Paulus cum vellet rationem tot malo-
rum, quot sunt in mundo, reddere. 2. ad
Timo. 3. incipit à charitatis amissione
computare dicens, Hoc autem scito
quia in nouissimis diebus instabunt tē-
pora periculosa: & erunt homines se ip-
sos amantes. Qui se ipsum amat, chari-
tatem certè amississe compertum est:
amor enim proprius vsq; ad contemptū
Dei progreditur. Vnde & beatus apo-
stolus ab hoc fonte innumera deducit
mala adiungens, Cupidi, elati, superbi,
blasphemi, parentibus non obedientes,
ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace,
crimi-

Amor p-
prius ma-
lorū om-
nium su-
men.

criminales, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, cæci, & voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciẽ quidẽ pietatis, virtutem eius autem abnegantes. In his vltimis verbis post tot fluentia ab hoc fonte amoris proprii peccatorum flumina, concludit illos quidẽ habere fidem, quæ est pietatis genitrix: virtutem autem eius, quæ est (vt possit prodesse) charitas, abnegantes. Amore proprio deceptus superbia elatus est Lucifer, & cecidit, Heua peccauit, & fecit peccare virum, Cain contristatus occidit Abel fratrem suum. Hinc oriuntur lites, rixæ, contentiones, bella, incontinentiæ, gulæ, in gurgitationes, ebriitates, vsuræ, mendacia. Optimum, & precipuum omni Christiano documentũ est, si omnem amorem in Christo Iesu collocet, & reponat, & ex illa charitate & amore Dei omnem alium deriuat amorem. Fluant ex illo omnis amoris flumina virtutũ præclara. Ex illo amore deriuetur ad vxorem, & liberos amor: ex illo deriuetur in amicitia siue sanguine coniunctos amor: ex illo ad vitam, ad corp^o, ad negotia deducatur. Nempe hic amor immobilis permanet in seculum seculi. Proprius autem amor caducus est, & firmitate caret. Vnde refert Beda dixisse beatum Augustinum cũ in eundem deuenisset locum, Nescio quo enim in explicabili modo quisquis seipsum, non Deum amat, non se amat: & quisquis Deum, non seipsum amat, ipse se amat. Quorum verborum sensus

in hoc (quod dicebamus) tendit, sui ipsius amorem caducum esse, & firmitate carere, cum qui se amat, non habeat stabile fundamentum: & sic se non verè amat. Qui autem Deum amat, verè & firmiter se secundum Deum amat. Exempli gratia, Qui amat diuitias, honorem, voluptatem, mundi gloriam: hæc omnia si ab illo quæritur quare amet, responderet, Propter me. Quod si amplius interrogetur, Quare propter te? Respondebit, Vt lætus viuam, vt vitam honorabilem, & bonis omnibus affluentem id eam. Itaq; viuere est scopus, quò tendunt omnia huius vitæ delectabilia. Cæterum cum vitæ nostræ scientiam, seu potestatem non habeamus, vanum est fundamentum nostrũ, vanæ sunt diuitiæ nostræ, honores, & voluptates, vanus est labor noster, sollicitudo nostra, vana & vita nostra. Vnde & beat^{us} Iacobus ait c. 4. Quæ est enim vita vestra? Vapor est ad modicum patres. Et Salomon Ecclesiastes. i. ait, Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Idcirco beatus Augustinus in symbolum apostolorum, in illa verba, Vitam æternam. Amen. ait, Si desideratur vita, quare non desideratur vera? Si desideratur vera, quare non diligitur vera? Si diligitur vera, quare non quæritur vera. Veram igitur & stabilem quæramus vitam: ipse enim dominus est vita vera. Ego sum (ait ille) via, veritas, & vita Ioan. 14. Et. 10. eiusdem ait, Ego veni, vt vitam habeant, et abundantius habeant. Et, Oues meæ

vocem

Verus amor.

Vita nostra vana & vapor.

Vitavera
& sempiterna.
 vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam aeternam do eis, & non peribunt in aeternum. Hic reuera habendus amor, qui & vitam veram, & perdurantem praestatur: inquam qui intraverit, non senescet tempore: & licet initium habeat, non tamen habebit finem, deliciae non terminabuntur, diuitiae, honor, gloria non minuentur. Ibi non erunt scribae & pharisaei detractores, sed angeli Dei collaudatores. Vnita est ciuitas illa, non intrabit in eam aliquod coinquinatum, nec diuisionem faciens. Quod vnus vult ciuis, id approbant caeteri: quod vult voluntas, illud approbat ratio: quod ratio dicitur, hoc exequitur voluntas: quod praecipit princeps, illud exequitur respublica. quod respublica appetit, id concedit a principe. Omnes quod iustum, quod rectum, quod sanctum est, volunt: omnes laetantes cantant, Sicut laetantium omnium habitatio est in te. O vera beata ciuitas, o veri & beati ciues, o princeps supremi honoris, magnitudinis, & potestatis Christe, isthic iam non te scribae & pharisaei criminantur, sed omnes angeli & sancti collaudant clamantes, & dicentes tibi, qui habes in veste & femore scriptum, Rex regum, & dominus dominantium, Dignus est agnus, qui occisus est, accipere diuinitatem, gloriam, honorem, virtutem, & benedictionem: vt ait beatus Ioannes Apocal. 5. Subdens continuo, Et omnem creaturam quae est in caelo, & quae super terram, & sub terra, & mare & quae in eo sunt, omnes audi-

ui dicentes, Sedit super thronum, & agno, benedictio, & honor, & gloria, & potestas in secula seculorum. Qui cum patre, & spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 137. in euangelium beati Lucae ex cap. vndecimo.*

BEATUS Hieronymus in Matthaeum c. 12. de hoc domini miraculo agens ait, Quod & tunc quidem carnaliter factum est, sed & quotidie completur, in conuersione credentium, vt expulso demone primum fidei lumen aspiciant, deinde in laudes Dei tacentia prius oralaxentur. Quod & nos fieri non tantum in recens ad fidem conuersis, verum etiam in vere poenitentibus a peccatis ad Deum reuersis: & eadem signa, eademque rationes, quas dominus scribis & pharisaeis adduxit ad probandum se in spiritu sancto daemones pellere, ostensioni veri conuersi & poenitentis deseruire. Quatuor sententias in vnum quodque opus mundus ferre consuevit, secundum quatuor genera hominum hunc orbem inhabitantium. Quorum quidam boni, alij iniqui, quidam acutioris, alij crassioris ingenij sunt. Boni quicquid fieri vident, bonam, rectamque proferunt sententiam: mali quamuis bonum facias, maledicunt vt isti scribae & pharisaei: praecleari ingenij aliquid acutum, & facetum proferunt: rudes vero aliquid ineptum loquuntur. His rotis currus humanae vitae rotatur & voluitur. Quisquis igitur sis qui aliquid bonum, vel malum dicis, vel facis

Quatuor sunt genera hominum in mundo, hi. 4. ferant sententias,

pra-

Diuisio
signū re-
gū iudeo-
rum.

præpara animam tuam ad has quatuor audiendas sententias. Exemplū hic habemus cum turbæ miratæ sunt videntestanta facilitate mutum loquentem, cæcum videntem, & hominem à dæmone possessum stare sana mente, & à furore, quo vexabatur, liberatum. Scribæ & pharisæi blasphemauerunt Deū excelsū dicentes, In Beelzebub demonia eijcit. Alij cogitabant hæc eadem apud se. Ecce diuisionem scribarū, pharisæorum, & turbæ, signum desolationis regni Iudæorum. Hinc vnusquisq; qui peccata reliquit, & se ad Deum cōuersum existimat, accipiat primum signum suæ conuersionis, vtrum vera, an minus recta & secura sit. Si enim anima vnita est in suis actionibus, ita vt cōgregatis in vnū suis potentijs nihil iam appetat, nihil quærat, nihil optet præter ipsum Deum: optimum signum est liberatam esse à dæmonis, & peccatorū suorum potestate. Si verò adhuc variæ sunt in ea affectiones, ita vt varia desideret, plura concupiscat, & omnem patiatur circa externa huius mundi agitationem, & nunc ad honores, ad voluptates, ad scurrilitatem, ad detractiones vertatur: proculdubio diuisa est. Quod si omne regnum diuisum desolabitur, multò potius anima desiderijs varijs diuisa desolabitur. Si enī Marta circa plura bona sollicita audiuit, Porro vnum est necessarium, quantò potius animabus nostris id potest meritò, atque optimo iure dici, Si diuisa es anima erga plurima & vana, peribis. Collige ergo potè-

tiastuas, collige corporis sensus, adunare Christo, illum amplectere, illi indefinenter adhære: ab eius amore procedat amor, quo cuncta alia amas, quo cuncta alia quæris. Tunc signum habebis eiectionis à te dæmonis, proiecti à te peccati: tunc videbis clarè, & loqueris rectè, & mirabuntur turbæ te adeptum Christi gratia sanitatem. Secundum signum est si filij eijciant dæmones. Filij nostri sensus nostri sunt. Nolite (inquit beatus Paulus) pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote. Si igitur sensus nostri reformati sunt, nec pueri sensibus sumus, sed dæmonem pellimus, hoc salutis nostræ signum est. Ab oculis dæmonem pellimus, cum iam illos non ad illicita & lasciuia leuamus, sed cum propheta David dicimus, Oculi mei semper ad dominū, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. Et aduertendum quod dicit, semper, tunc enim veram sanitatem consecuti signum est, cum non iterum reuertitur ad vomitū peccatorum, quæ euomuerat. Ab auribus etiā dæmones pellimus, cum iam non vana, non scurrilia, sed quæ pudica, quæ sancta sunt audimus, iuxta illud psal. Audiam quid loquatur in me dominus Deus: quoniā loquetur pacem in plebem suam. Maximè enim per hunc sensum, quo audimus, intrat bonum, vel malum in animam nostram. Ingreditur mors per fenestras nostras: intrat & verbum Dei, et fides, vt inquit beatus apostolus Paulus, Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Hi siquidē sunt præcipui

sensus

Filij nostri, id est sensus nostri.

Vifu
audi
prece
sua
sus a
uatio
& co
natio

Arm
abol
uer
nos
ipfi
mus

Visus & auditus precipui sunt ien sus ad ial uatione & condē nationē.

Arma diaboli aduerius nos, nos ipsi sumus.

sensus nostri, per quos vita, vel mors ingreditur intus in animam, visus scilicet, & auditus. A quibus precipue, & ab alijs, gustu, odoratu, & tactu si expulsi demones, & ligati sint diuinis præceptis, nihilq; aliud præterea quæ sunt placita Deo committat, profectò signum est verè conuersi peccatoris. Tertium deinde signum habebimus, si arma diabolo auferamus, eiusq; detrahamus spolia. Arma diaboli aduersum nos ipsi nosmet sumus. Vnde & beatus Hieronymus ait, Debilis est hostis qui non potest vincere, nisi volentem. A nobis ille malignus voluntatem postulat, vt cum illi præbuerimus consensum, voluntate nostra nos iugulet: atq; ita sine volitione nostra non potest perdere nos. Itaque si Dei gratia voluntatem illi auferamus, perinde est ac si ab inimico nos volente occidere pugionem eripiamus. In voluntate nostra ipse confidit. Spolia autem distribuimus cum peccata per poenitentiam emendamus. Dæmonis enim spolia hæc sunt, quæ armis voluntatis nostræ possidet & conseruat, videlicet peccata nostra. Hæc cum plangimus, & poenitentiam agimus distribuimus, gulam in abstinentiam commutantes, libidinem castitate refrænant, carnem cilitio, & flagello domantes, auaritiam largitate elemosynarum corrigentes, superbiam & vanitatem humilitate cōpensantes. Cum hæc facimus, & his exueremur virtutibus, spolia peccatorum distribuimus. Quartum signum verisfanati peccatoris est cum partes sequi-

tur Dei & virtutis. Qui enim (inquit dominus) non est mecum, cōtra me est. In virtutibus non datur nisi medium, namq; extrema sunt vitiosa. Fortitudo est inter timorem & audaciam, quæ sunt illi contraria. Liberalitas est medium inter auaritiam & prodigalitatē. Non possumus dicere quemadmodum sæpe contingit, Illi homini nec amicus, nec inimic⁹ sum. Necessè est enim vel Deo famulari & legem eius custodire, vel aduersarum partiū esse. Cum autem homo Deo seruit, & famulatur, legemque eius custodit, proculdubio signum veri poenitentis & conuersi habet. Quod autem dominus addidit de domo scopis mundata (quam etiam vacantem dicit beatus Matt.) de ipso Iudæorum populo accipiendam est. Cum enim dæmon abiectus esset ab illo quando etiam Deus sibi elegit in populum peculiarem, & illi declinauissent à virtute sæpe idola colentes, semperq; duræ ceruicis, dæmon cum alijs septem domum illam cæremonijs mundatam & sacrificijs, vacuâ bonis operibus ingressus, effecit illos peiores postquam in promissionis terram ingressi sunt & legē acceperunt, quàm erant in Ægyptiaca captiuitate. Quod de quolibet etiam potest accipi Christiano, qui sola fide confusus nullum operatur bonū. Quod à nobis auertat per gratiā suā Iesus Christus, cui cū patre & spiritu sancto est honor, gloria & imperiū per omnia secula seculorū. Amen.

Tractatus. 138. in euangelium beati

Luca, ex cap. vndecimo.

Mediū est virt⁹.

Aduertendum.

Fides sine operibus mortua.

Factum

*Actum est autem cū
hac diceret, extollens vo-
cem quadam mulier de
turba dixit illi, Beatus
venter qui te portavit,
& vbera quæ suxisti.*

*At ille dixit, Quinimo beati qui audiunt
verbum Dei, & custodiunt illud. Ut erudi-
ret nos dominus ad viriliter & confidē-
ter agendum dum pro illo calumniam
patimur, præcipuè autem ut Christi do-
mini notam faceret blasphemantibus
pharisæis virtutem, fragilem voluit se-
xum muliebrem, tanquam si colu, os, &
caput eorum confringeret, vocem in
medio calumniantium extollere. Om-
nis enim qui Dei negotia gerit, confidat
in domino. Dominus etiam quando se
vult manifestare, eligit fragilia & infir-
ma mūdi, ut confundat fortia. Sic quan-
do voluit dñs confringere fortitudinem
Nabuchdonosor regis Assyriorū, Holo-
fernem militiæ eius principē per Iudith
foeminam prostravit, & exercitum eius
dissipavit. Nunc autem præcipuam Iu-
dæorum gentem religione quidē pha-
risæos, scientia autem scribas, mulier cō-
fundit coram omni populo dicens, *Bea-
tus venter qui te portavit, & vbera quæ su-
xisti.* Et hoc non silentio, nec muliebri
oculto gemitu, aut suspirio, sed excel-
sa voce clamans illos tanquam men-
daces confundit. Quæ enim asseuerat
matrem eo quod illam portauerit bea-
tam, beata viscera quæ illū portauissent,
& vbera quæ suxisset, proculdubio Deū
fateretur, & in digito Dei eicere damo-*

nia proclamat. Nihil legimus huic mu-
lieri respondisse scribas & pharisæos,
tanquam vocis eius tonitru attonitos:
quo magis non à se spiritu sancto locu-
ta mulier apertè comprobatur. Hæc
mulier quæ à pluribus scriptoribus asse-
ritur pedisse quam fuisse beatæ Marthæ,
typum gessit ecclesiæ sanctæ, quæ sin-
gulis diebus & horis confitetur domi-
num nostrum Iesum Christum verum
Deum & hominem esse, qui vna cum
patre & spiritu sancto vivit & regnat
in æternum. Hinc etiam iam magna
oritur fiducia servis dei, ut cum blas-
phemantur sperent in Deo, qui pro suis
responsum præbet persecutibus &
blasphemantibus: & cum iam videntur
sub persecutionis fluctibus suffocari,
tranquillum & serenum tempus addu-
cit. Non enim deficiet vnumquam quod de
suis dominus & de ecclesia sua dixit. Et
ecce ego vobiscum sum omnibus die-
bus vsq; ad consummationem seculi. Et
ps. 90. Cum ipso sum in tribulatione, eri-
piam eum, & glorificabo eum. Et ps. 4.
In tribulatione dilatasti mihi. Et de bea-
to Iob dicebat caco dēmon Deo, Nun-
quid frustra Iob timet Deum? Nonne tu
vallaisti eum ac domū eius, vniuersam-
que substantiam eius per circuitū?
Ceterum mulieri respondit dominus,
*Quinimo beati qui audiunt verbum Dei,
& custodiunt illud.* Non improbat sen-
tentiam præclaram mulieris, sed hoc
quasi quoddam additamentum eius
laudibus accumulatur: & ut etiā maleuo-
lis pharisæis & scribis viam salutis ostē-
dat,

Fragili-
bus & in-
firmis vi-
cit Deus.

Semper
dñs præ-
stabit
suis & ec-
clesiæ.

dar, ac sic neminem etiam inimicum & eius nomen blasphemantem à salu anime excludat, si voluerit pœnitere, & à duritia cordis recedere. Sic enim à beato apostolo Paulo scriptum est, Deus vult omnes homines saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire. 1. Timo. 2. Verba hæc, *Quinimo beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud*, idem significant ac si dominus diceret blasphemantibus scribis & pharisæis, Quas laudes meas auditis & quæ me genuit virginis, credite, & salu eritis: quoniam qui verbum Dei audiunt, & illud custodiunt etiam, beati sunt. Si autem hæc verba ad laudem gloriosæ virginis referantur, attendendum est in homine duo bona esse, vnum ex parte gratiæ, alterum ex parte liberi arbitrij. Ex parte gratiæ, sine me (inquit dominus) nihil potestis facere. Et apostolus Paulus. 1. Cor. 15. Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravit: non ego autem, sed gratia Dei mecum. Ecce liberum arbitrium ex parte Pauli. Sed quasi timens laborem suum protinus addidit, Non ego autem, quasi dicat solus, sed gratia Dei mecum. Et eadem epist. cap. 3. ait, Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Hac præhabita distinctione & discrimine considerandum est mulierem laudasse beatissimæ virginis vterum & vbera, quoniam Dei filium portauerat & nutrierat. Hoc donum gratissimum

fuit Dei, qui secundum suam misericordiam, & non secundum iustitiam nostram nasci voluit. Quod autem deipara virgo consensum præbuit angelo, quod voluit & acceptavit verbum, quod fideliter credidit; quemadmodum & Elisabeth inter cetera eius laudes beatam dixit, propter præstitam fidem verbis angeli, Et beata que credidisti, quoniam perficientur in te quæ dicta sunt tibi à domino: hoc à libera eius voluntate manauit: prout inquit beatus Augustinus, Cetera potest homo nolens, credere autem non nisi volens. Ideo dominus de gratuita audiens mulierem laudare matrem, illam extollit, quia audiuit verbum Dei, & custodiuit, quia scilicet credidit verbo Dei per angelum sibi coelitus missum. Itaque utroque modo beata & gratia singulari, & voluntate libera, qua obediuit, qua credidit. Possumus adhuc tertio verba hæc domini referre ad omnem animam volentis credere. Laudauit mulier matris virginis vbera & viscera quæ meruerunt portare & lactare dominum Christum. Non angustam beatitudinem dominus referendam ostendit soli illi ceteris excellentiori pure creature beatissimæ matris sue, sed ad hoc se venisse ut omnes faceret beatos, qui audirent verbū Dei & custodirent illud. Nō autem solum ad audientes verbū beatitudinis refert, sed ad custodientes: quibus verbis credentes tantū sed non operantes à beatitudine excludit. Ait enī Qui

Omnia
alia po-
tess ho-
mō volēs
præter
qua cre-
dere.

Bona
duo sunt
in homi-
ne.

Libertū
arbitriū
libertū
arbitriū
libertū
arbitriū

Fides nō
prodeit
nisi comi
tata ope
ribus.

audiunt, hoc est credunt, & custodiunt facientes quæ crediderunt facere oportere vt saluifiant. Solent etiam hæc verba in ecclesia dici in missæ officio solennitatis beatissimæ virginis, quæ celebratur Nonis Augusti, quando domina nostra apparuit illi probo viro patritio eiusque vxori. Qui à serenissima regina cœli, cum liberis carerent, summis precibus contendebant, vt quem bonorum suorum instituerent hæredem reuelaret. Quibus illa respondit, vt sibi ædificare nt ecclesiam, quæ vsque in hodiernum diem celebris Romæ cernitur, sub inuocatione sanctæ Mariæ maioris. Ecce opera fidelium superaddita fidei. Ecce quemadmodum ecclesiarum ædificationes acceptæ Deo sunt. Fuit iam pridem acceptum templum à Salomone constructum. Multi erant tunc temporis pauperes Romæ, nec deerant viduæ & pupilli, nihilominus tamen voluit dominus domum deiparæ ædificari ex opibus Patritij eiusque vxoris, & miraculo niuis locum templi etiam denotauit. Cui honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 139. in euangelium beati Luca ex cap. vndecimo.

Turbis autem concurrentibus cœpit dicere, *Generatio hæc generatio nequã est: signum querit, & signum non dabitur ei, nisi signum Iona propheta. Nam sicut fuit Ionas signum Niniuitis, ita erit filius hominis generationi isti.* Regina

Austri surget in iudicio cum viris generationis huius, & condemnabit illos, quia venit à finibus terra audire sapientiam Salomonis: & ecce plusquam Salomon hic. Viri Niniuita surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt illam, quia pœnitentiam egerunt in predicatione Iona, & ecce plusquam Ionas hic. Cum eiecisset dominus mutum demonium blasphemantibus scribis & pharisæis (quorum dominus multis rationibus confutauit inuidiam detractio nem) dixit beatus Euangelista, *Et alij tentantes signum de celo querebant ab eo.*

His nunc respondet dominus turbis concurrentibus ad videndum quod factum fuerat, & quomodo eiectus esset mutus & cæcus demon, & homo sanæ mentis astaret videns & loquens. Tunc que dicere cœpit, *Generatio hæc generatio nequam est: signum querit.* Signum petierunt quidam ex pharisæis, & scribæ secundum Matt. 12. Itaque quidam horum dixerunt, In Beelzebub demonia eiecit. Alij illorum signum de celo querebant secundum Marc. 8. vt manna tempore Moyfi, vel stare solem vt tempore Iosue, vel ignem descendere de celo vt Elias fecit. Quæ omnia facile possent calumniari dicentes, Facit signa quemadmodum prophete fecerunt, non autem quæ facturum esse Messiam legimus. Coram se habebant signa quæ nemo alius fecit, cū iam duos mortuos vnico suscitasset verbo, videlicet filiū viduæ ad portas ciuitatis Naimi & puellā filiā archisynagogi. Claudos

Pharisæo
rū & scri
barū in
duratum
cor, inui
dia & o
dium.

vide-

signum præclarum erat, quos vnico verbo non supplex humi deiectus, vel super illos expansus prout Elias & Eliseus fecerunt, sed in potestate imperando ad vitam reuocabat. Atque se ipsum nemo vnquam suscitauit, nec suscitaturus est. Hoc ille solus potuit facere qui mundum potuit ex nihilo creare, & ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt vocare. Ideo dominus resurrectionem suam gloriosam in signum ponit his incredulis phariseis & scribis. De qua beatus Petrus Act. 1. cum loco Iudæe proditoris eligendum diceret vnum ex discipulis domini in apostolatus officium ait: Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregati, in omni tempore quo intrauit & exiuit inter nos dominus Iesus, incipiens à baptismo Ioannis vsque in die qua assumptus est à nobis, testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis. Passionem domini vidit vniuersa Ierusalem, & nota facta est in vniuersa Iudæa. Resurrectionem autem domini necesse erat prædicari in vniuerso mundo, ex qua ipse verus Deus & homo & Messias comprobabatur. Merito ergo Niniuitæ condemnabunt incredulos Iudæos qui ad prædicationem dñi noluerunt conuerti, cum ad serui Ionæ prædicationem ipsi conuersi sint. Etiam regina Saba, quæ ab oriente venit, audire sapientiam Salomonis. 3. Reg. 10. iudicabit Iudæos, qui non ab oriente ad meridiem venerunt audire dñm, sed ipse dominus venit ad illos, & prædicauit inter illos, & miracula quæ nemo alius fecit operatus est in conspectu omnium

Iudæorum: nihilo tamen secius in sua infidelitate permanserunt. Ecce plusquam Salomon hic: dignior, sapientior, potentior, miraculorum patrator maximorum. Dura ceruice & incircumcisi cordibus & auribus (dicebat beatus Stephanus in concilio act. 7.) vos semper spiritui sancto resistitis, sicut patres vestri, ita & vos. Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri; & occiderunt eos qui prænuntiabant de aduentu iusti, cuius vos nunc proditores & homicidæ fuistis? Expectauit dominus generationem illam, & sustulit multis seculis: tandem misit filium suum, sicut locutus est ad Abraham, quem occiderunt. Quos dominus tradidit in manus gentium, & dispersit in vniuersum mundum in testimonium incredulitatis eorum, & in testimonium gentibus, ne insolentes fidem quam ab apostolis domini receperunt, spernant, & in heresim labantur: & vitæ mores sint sine auaritia, castè & pacificè viuant. Alias sciant in eandem perniciem & deuastationem se deuenturos, in quam deueniunt Iudæi. Quod sepe contingere nouimus regnis, aliquando verò prouincijs, & aliquando ciuitatibus, quæ fidem quam receperunt prauis moribus maculant, & prauis exemplis lacerant. Ne ergo deficiamus & subtrahamus nos à sanctis mandatis domini, ne nobis aliquando contingat quod contigit in sua deuastatione Iudæis. In mentem reuocemus ad prædicationem Ionæ conuersam fuisse Niniuem, & plusquam Ionam esse euangelium sacrosanctum quod habemus à domino. In cuius obseruatione & fide si perman-

Spiritui
sancto se
per resti-
terunt Iu-
dæi.

perman-

permanferimus, participes erimus prae-
mij aeterni & gloriae: in qua cum patre
& spiritu sancto viuit & regnat domi-
nus noster Iesus Christus per omnia se-
cula seculorum. Amen.

**¶ Tractatus. 140. in euangelium beati
Lucae ex cap. undecimo.**

Nemo lucernam accendit & in absco-
dito ponit, neque sub modio: sed supra
candelabrum, ut qui ingrediuntur lumen
videant. Lucerna corporis tui est oculus
tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum
corpus tuum lucidum erit: si autem ne-
quam fuerit, etiam corpus tuum tenebro-
sum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est
tenebrae sint. Si ergo corpus tuum totum
lucidum fuerit, non habens aliquam par-
tem tenebrarum, erit lucidum totum, & si-
cut lucerna folgoris illuminabit te. Ad duo
referuntur haec verba saluatoris si prae-
cedentia inspiciamus. Postquam enim
dominus pharisaeis & scribis satis res-
pondit ad eorum blasphemiam ratio-
nibus quatuor, deinde ad alios eiusdem
officij & nominis comparatione Nin-
uitarum & reginae Austeri, eo quod sig-
num de caelo petebant: nunc iam ad com-
probandum virtutum suarum splendo-
rem quos operabatur inter Iudaeos, quo-
rum quidam ita increduli erant ut blas-
phemarent, & signum de caelo quaer-
erent, ait se tanquam lumen missum
esse in mundum, nec debere in abscon-
dito operari, sed in publico: quemad-
modum accendens lucernam non in
abscondito, sed in alto loco ponit, ut

ingredientes lumen videant. Quare
ipse de se ait Ioan. 8. Ego sum lux mun-
di, qui sequitur me non ambulat in te-
nebris. Et ipse Ioannes. 1. Erat lux vera,
quae illuminat omnem hominem ve-
nientem in hunc mundum. Et c. 9. Quan-
diu sum in mundo lux sum mundi. Pos-
sunt secundo verba haec referri ad ipsos
maleuolos scribas & phariseos, qui se ta-
quam aliorum lumen esse iactabant &
sanctitatis splendorem falsum ostentabant.
Quos dominus redarguit tanquam lumen
falsum, caecum, obscurum, positum sub mo-
dio: cum siquidem eorum vita obscurissi-
ma esset, lumen se alijs praebere gloria-
bantur. Quibus dominus ait, Lucerna non
ponitur in abscondito, sed in loco emi-
nenti. Si enim lucem habere vos iactatis,
quare auaritia, dolo, machinationibus,
blasphemijsque vacatis? Oculus nempe
lucerna est corporis, quo corpore dirigitur
ne offendens cadat. Si oculus fuerit sim-
plex non nebulis obfuscatus, totum corpore
erit lucidum, si autem nequam, hoc est
ager, lippus, tenebrosus, vel tuberculis
obfuscatus, totum corpus tuum tenebro-
sum erit, hoc est non illuminatum. Im-
pinget quippe, labentur pedes, corruet
que vniuersum. Haec autem de lucida in-
tentione & praecleara mente intelli-
gi etiam oportet. Nempe ille cuius inten-
tio est in Deum, cuius mens simplicitate
clare scit, totus homo clarus redditur. Vnde
de inter ceteras laudes quibus domi-
nus extulit beatum Iob ait, Vir simplex
atque rectus. Qui autem duplici sunt
corde & intentione, mentesque obscuras

*Testo
Jo. m. c.*

*Christus
lux mun-
di.*

*Simplici-
tas Deo
grata,*

*in s. m. n. de. 3. p. c. 34. & 1. p. c. 45. & 2. p. c. 31. & 2. p. c. 29.
be como des praxou. ortu do. vide. 1. p. c. 1.*

omnia illis tenebrosa sunt, & aliorum facta etiam male iudicant. Quemadmodum enim sol ingrediens per vitrum, si vitrum sit album, albos etiam radios in aduerso pariete siue panimento reddit, si autem fulvum, eiusdem coloris lucem efficit, si viride, vel rubeum, eodem modo: sic cuius intentio est prava cuius mens iniqua, quicquid de tali exit homine tenebrosus est, quicquid alij operantur eadem tenebrosa iudicat intentione, nihilq; illi potest esse lucidum, neq; ipsa quidem lux solis. Ideo pharisei videntes mutum loquentem, caecum videntem, hominem tantis malis & demonio insuper vexatum sanum effectum, in Beelzebub dicunt miraculam perpetratum, & alij signum de caelo quaerunt. Vnusquisque ergo videat, ne lumen quod se reputat habere, non lumen, sed tenebrae sint. Qui enim habet mentem suam vere lucidam, & ab omni prava & tenebricosa intentione alienam, erit lucidus totus, & tanquam praecleara lucerna totus homo illuminabitur. Ex hac saluatoris doctrina colligitur nimis necessarium esse homini lucidam habere mentis intentionem, & ad bonum semper propensam: nec de se magna cogitare, sed neq; sibi multa tribuere, neque proximorum suorum facta tenebrosa intentione in sinistram partem iudicare, sed quicquid viderit, si luce clarius malum non fuerit, semper in bonam existimare partem factum, ne incidat in beati apostoli sententiam ad Ro. 2. Propter quod in-

excusabilis es o homo omnis qui iudicas, in quo enim alterum iudicas, te ipsum condemnas, eadem enim agis, quae iudicas. hoc est, eadem ageres si tu esses ille de quo sinistre iudicas. Hoc reuera facere comprobatur ille qui proximum iudicat male agere illud quod potest bona intentione fieri. Et c. 14. Is qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat manducantem non iudicat. Turques qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem, potense est enim Deus statuere illum. Haec omnia accipienda sunt de iudicio discretionis quo quis pia facta proximi, quae in bonam possunt partem iudicari, in deterius adducit iudicium. Qui autem familiae vel plurimis praesunt populis, gesta quidem suorum, ut provideant sibi commissis animabus, in sinistram partem suspicari, non autem temere iudicare concessum est: non tamen ut de subditis malam concipiant opinionem, sed ut praecaveant si periculum imminet, ne in deterius res gesta labatur, vel a fragilibus scandalum concipiatur, dum iudicant malum esse, quod forte recta agitur intentione. Iudicio vero iniquorum vnumquemque bonum est respondere, ne scandalizentur in factis probis improbi bonorum omnium detractores. Primum ne illos quantum in nobis est sinamus perire: secundum ne forte audientes illos percutiantur scandalo, existimantes ita se habere prout ipsi malevoli suspicantur, & obloquuntur. Ideo dominus tot rationibus con-

In meliorem partem facta proximi interpretanda.

si quis
dicit
1217

Non temere de proximo iudicari

sententiam ad Ro. 2. Propter quod in-

Scandalum vitandum

clusit

clusit ora scribarum & pharisæorum, et signum quærentes de cælo confundit, ne turbæ quæ aderant existimarent illos viros hypocrisis insignes in populo rectè cogitare, rectèq; dicere, cum blasphemiam aduersus Deum & Christum eius protulissent omni dolo & veneno mortiferam sententiam, coram omni multitudine astantium: & aliud signum postularent, tanquam illud non esset præcipuum, quod domini potètia ante omnium oculos fuerat à saluatore perpetratum. Nemo enim (præcipuè qui præest populis) confidens conscientie suæ debet (inquit beatus Augustinus) negligere famam suam. Quo fit vt nemini liceat fateri peccatum, siue hoc fiat coram iudice, siue etiam in tormentis, siue coram alijs, quod minimè fecit: quin immò tenetur si vi tormentorum fassus est quod non fecit peccatum, iterum sibi ipsi famam restituere, ne iniustam sibi imponat culpam, neue alijs scandalum generet, cum illum sceleris cognouerint authorem, quod nunquam perpetravit. Faxit dominus vt omnes qui professione Christiana censentur, in die reuelationis iusti iudicij Dei à peccatis immunes reperiantur, quatenus audire mereantur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. I. XL. in euangelium beati Lucae ex cap. vndecimo.

ET cum loqueretur, rogauit illum quidam pharisæus vt pranderet apud se. Iesus autem ingressus recubuit. Pharisæus autem cepit intra se reputans dicere, quare non baptizatus esset ante prandium. Et ait dominus ad illum, Nunc vos pharisæi quod de foris est calicis & catini mundatis: quod autem intus est vestrum, plenum est rapina & iniquitate. Stulti nonne qui fecit quod de foris est, etiam id quod de intus est fecit? Veruntamen quod superest, date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Qua intentione pharisæus ille ad prandium inuitauerit dominum nescimus: qua vero dominus voluerit acceptare conuiuium non ignoramus. Docuit siquidem pharisæos, & ab hypocrisis reuocare voluit, intendens illos ad puritatem interiorè & cordis munditiam reuerti. Et cum omnia nuda sint in conspectu domini, feciditatem interiorè qua abominabiles erant coram Deo abstergedam docuit. Occasione autem data doctrinam salubrem intexuit: non enim lauit manus cum sedisset ad mensam, quod grande piaculum erat in oculis eorum, quorum corda plena erant rapina & iniquitate. Quod ægrè ferens pharisæus intra se murmurauit, quare dominus non lauisset manus ante prandium. Quod videns dñs ait, Nunc vos pharisæi quod de foris est calicis & catini mundatis, quod autem intus est vestrum, plenum est rapina & iniquitate. Quod sufficiens signum fuit ad pharisæi cordis emundationem, videre dominum cogitationis eius detractio-nem cognoscere, illique corda ita esse aperta,

Fama nõ negligenda.

die
par
cta
ni
ore

Ch
zul
ib

lali
ndu